Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

Серло

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадуьл 1923 шера дешз ◆ ШИНАРА, 7 СЕНТЯБРЬ, 1982 ШУ. ◆ № 107 (6673). ◆ Мах 3 кеп.

ХІАРА БАЛХА ДИЙНАХЬА ХЬАДЕР ДУКХАГІА ХИЛИЙТА!

«Маякера» маякаш

Хіанзчул тІехьагІа массехк шу даьлча хьувкъам луш сомий бешамаш хургья Назрановски района «Маяк» ахача совхоза. Дика догІаьйоагІаш латт массехк біаь гектара тІа діаегІа ІажиЙ, боалий, хьачий, кхорий гаьнаш. Сурхо тІара ІаьлиЙ-Юрта бодача боккхача наькъала дехьарен сехьарен босекаш а діаліийца ухк цар къона бешамаш.

Хьинар ца кходен къахьег нега болх беш боахкача дукхача болхлоша. ХІаьта царна юкъе къаьстта белгалъяьннай Тумгоева Лейла. Цхьа ди діадахийтац цо шиа балха норма дикка тІехкхоачаш ца еш, хІаьта ший болх дикеч сихен чаьх а боакх. Хьинар долча Лейлайна Сийлен грамоташи кхы совгІаташи тийнад доккхал а деш йоакхх шоай дикагІйолча болхлочун цІи совхоза кулгалхоша, бригадираша.

Вай республике кастта хургйола сийлахь-йоккхи юбилеяш дикача совгІаташца саьяра кхы тІа хьинар аІдеьва къахьегаш я Тумгоева.

ХІара шера ка бола ялат, хьажкІаш, генараш, коартолаш, шекара свеклаш, хьалхею цу совхоза къахьегам хоша. ХІаьта эггара дукхагІа лаьттанца дувзаденна дола балхаш чакхдоахарех цаІ ва Гиреев Хьажбикар. Йоккха балха опыт йолаш механизатор ва из Совхоза дикагІвола звеньевой а ва Гиреев. Цхьа шу діадахийтац цо толам ца боаккхаш. Совхоза конторера хьалхьежача біарга а гуш йоккха босе а діадаьца улл техникен лаьттеа дезаденнача Хьажбикара хьажкІаш тІайола біаь гектар хулаш дола кха

Дика хьувкъаш йоагІа индустриальни хьисапе ялата лаьрхІа діайийна хьажкІаш. Гуш да дерттІа механизатораша царна Іунал даьлча.

Общественни вахаре а доккха дакъа лоац Гиреев Хьажбикара. Из ва СурхотІарта юрта Совета хальха депутат.

Укх деношка тІатеІІа къахьегаш боахк совхоза механизатораш довлъар кийчдеш. кхы балхаш деш Царна юкъе хулаш йола хало дага ца ноагІаш беркате къахьегаш воал Гиреев а.

Автомашинаш лелаш ца хилча дІебаха йиш йолаш бац цхьаккха а болх. Царца дІа-юха ккухь юртбоахама дукхагІдола мовхьаш. Из кхета а деш, хІанзарча хано дІа ма дехара къахьегаш хьавоагІа цу совхозе шофер волаш болх беш вола Точиев Хьусен.

Автомашина біара ма хьежжанге а хов из лехнаш вагІар фу шофер ва Заметха йола говр савна, кулг тека хоза кийчъяь Точиева Газ-53 марках йола машин біаргаяйча, кхетаде хала дац шин болх безабенна Хьусен хилар. Массе хана лелаш кул иун машин Из атта доаца гІулакх цу шофера вІаштІехь доал біу ца къажаш ший хан-хаинахьа даьтта хьакта делача моттиташка даьтта а хьоккаш мельенна оатхалаш чІоагІъеш хиларах, кхом цеташ лелаярах, боарамал тІехбаьккха мукъ тІа ца боттарах, кІоагашкен воча наькъашкен гІолла геттара сибарен лорасши лехнарах. Цудуьна аьттув боал цун мовхьаш дІа-юха кхахьара план дикка тІехкхоачашъе а технически лелаярен коэффициенташ лакха хилийта а.

Беррига шоай совхоза механизатораши шофераши сайна дикача хьоккамашца сийлахь-йоккхийча юбилеяшта наньавахара шин низаш оарцагІдаькха къахьегаш ва Точиев Хьусен а.

С. АУШЕВ.

СУРТАШ ТІА: Тумгоева Лейла, Гиреев Хьажбикар, Точиев Хьусен.

З. БАТЧАЕВА сурташ.

ШУРА — ПЛАНАЛ СОВГІА

Грозненски района 1 Мая цІерагІча колхоза фермай болхлоша бархІ бетта планагІа йохка йоагІар 1940 тонн йолаш 2079 тонн шура пачхьалкхенга схкай. ДІадахача шера цу юкъа пачхьалхенга схкачунна нийсйича укх шера схка шура 89 тонн дукхагІа я.

Из толам колхоза хьайоаш леладораша боахкабенкаб детташ дола доахан тІа-тІа дукхагІа хилийтара а шортта моцен сІожен доакъар Іалашдара а цу боахама кулгалхошен нерттерта специалисташи хаддаша йоакхо еш хиларах. Иштта, дІадахача шера бетташ 1190 етт хиннабале укх шера 1250 ба уж колхоза фермашка.

Кхо ферма я цу колхозе детташ дола доахан кхоабаш. Цар коллективаштa юкъе лаьржача социалистически лахье эггара дикагІа къахьег Абаев Адлана кулгалдеча ферма коллективо. Цар 110 процент кхоачашъяьй бархІ бетта шура яккхара план. Дикка тІехкхоачашъяьй хІара кхоабача Іаттагара лаккхар а. Иштта шера планагІа Яккха йоагІар 2450 килограмм йолаш яьккхай 1865 килограмм е 76 процент.

Дика хьоккамаш гойташ къахьег дукхача долркаша. ХІаьта царна юкъе къаьстта белгалбаьннаб Чеботарева Вера Михайловна, Овсянникова Зинаида Иосифовна, Аиаева Кока. Шоай шера планаш кхоачашъяь бовла боахк уж.

Шоай декхарех дика лоаржІабу доакъар кийчдеш йолча мехотрядера механизатораш а. ХІанз ахкан лагерашка долча деттача доаханна ца хаддаш моша доакъар лоаттадарал совгІа диза долаш укх хьатІадоагІача Іай Іаннгара дахара цар хІакале кийчдаьд 225 тонн баьца хьоар, йол — 1863 тонн, сенаж — 2020 тонн, силос — 7770 тонн, ча — 1750 тонн.

С. ТОВСУЛТАНОВ.

Массава а оарцагІваьлча...

Тоъал йоккха моттиг дІадоац тха совхозе хьайбай боахамо. ХІанз тха хьайбаш леладераша Іунал деш 1216 бежан да. ХІаьта уж деррига а дулха кхеду баха. Вовзи тха материальни база. Доахана лаьрхІа хьинь йоккха хьайбий комплекс я. ХІанз оаха лелаечул шозза дукхагІа хьайбаш хийча а уж чулоаттаде моттиг хургья совхоза. Цаьабокъда, комплекс хьаьлар аьнна дааьй цох биала йайда яьа да хоаш хилга. Укх шера хьалхарча шери 25 тонн кІезигагІа дулх дехьар оаха пачхьалкхенга. Цун бахьан дар хьайбаш дерттІа Іангар [illegible] да хьр, кулгалхоша шоай болх нийса вІаштІехьа ца баьккхар. [illegible]

[illegible]

хьалхенна дІачу ца дала.

Ала деза, цу собране дийнар пайда боацаш ца даьнилга. ХІанз тоалуш доагІа хьайбаш леладерий гІулакхаш, наьха бехкбоккхам лакхбеинаб. ХІаьта совхоза партийни а профсоюзни а организацеша пахадлаш терро ю хьайбаш леладерий балха тІара белам тобанехира, цар къахьегама а бытовой аьхалаш тоалара. Толаме къахьегараш массала а моральни а материальни а [illegible]. Цхьанне а моттиг [illegible]

[illegible]

ни, профсоюзни, комсомольски организацеша цхьана засдаши а нъ бехке ваар социалистически яхь лелаяра бехкъоккхаме бола кулгалхой. Цул тІехьагІа цу тайпара гІалат кхы гучадалийтадац цига. Цу тайпарча гІулакхаша дика повкалостал дир хьайбаш леладерий болх тоабара. ХІанз цар шоай нийс бетта бола план толаме кхоачашьергьа аьнна хет сона. Цо къаьста хьальоих социалистически яхь лелаяра гІулакх дерттІа вІаштІехьданкхар — бола тоабара лоархІамегІа йола резерв йолга.

Дика тоаьий доадан чуоаттаду корнусаш. Кхьаннача помещенешта реконструкци а еш, хьалхагІа ца хиннача, тасганаьаь а хьайбий ногулаш [illegible]. [illegible]

[illegible]

тІехьбаккха хьаьнъал а долаш, къахьегама дисциплина толхаераша массала къовсам а лоаттабеш, принципиальни бола коммунист ва из. Кулгалдарга хьежа дика лел цун сррогача коллектива гІулакхаш. План 600 тонн йолаш лаьттагІа силос 803 тонн еппаш, кийчъяь 600 тонн йол шера планагІа йоагІар 800 тонн йолаш. [illegible]

[illegible]

эцилга отрядин хьисапе вІаштІехьдаьнхад. ОтрядачуйоагІа кхо звено. КхоалагІа звено кхай тІа хьалхарча шинпена технически гІулакх деш я. Цудуьна, совхозе силос кийчъе йолайича дешцхьаккха комбайн сеца лаьттавц. Звенолша юкъе шерра лаьрийй социалистически яхь. ХІанз хьалхе лелаю Гулиев Мовле кулгалдеча звеное. ХІара дийнахьа шинна норма кхоачашъе вІаштІехьдоал цун механизатораш. [illegible]

[illegible]

ГІУЛАКХАШ ДИКА ЛЕЛ

Дика лелабу Веденски районе бахача накагара юртбоахама продукташ цІара болх. Укх шера 7,5 бетта наха пачхьалкхенга дехкад 104 тонн дулх, 303 эзар фуь, шера план 350 центнер йолаш 257 центнер тха, иштта планагІа юкъе ца йоагІача 41 тонн шура. ГІадуташ да из гІулакх дІахо а шерлуш доагІаш хилар. ХІаьта къаьстта дукха дулх бахача нахагара хьаэца тоаро хургьа йоккха хет сентябрен октябрен беттаца. [illegible]

[illegible]

Н. [illegible]

КПСС обкоме

[illegible] КПСС Нохч-ГІалгІай обкома бюрос.

КПСС горкомаш, райкомаш, облсовпроф, ВЛКСМ обком, советски юртбоахамен органаш, колхозий, совхозий партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш дехарийна эьи Грозненски района Ленина цІерагІча колхоза коллективо даь хьакхарах оррганаколхозашка, совхозашка, доакъар доакхкача отрядашка, бригадашка, звеньевшка дуьца, доакъараш кийчдара планаш тІехкхоачашъяра а цар дикал энгра а шерра социалистически яхь мо[illegible] Іалашде.

Республиканск газети редакцешта, телевидении радиовещанием Госкомитета тІадиллад дикал лекха нела доакъараш дукхагІа деира а кийчдара а тІаьха республика колхозашкен совхозашкен лелаю социалистически яхь [illegible] дІакховзийтийта.

Генараш леладерий совещани

ДІадахача шоатта дийнахьа Грозненски района Петропавловская яхача станица культура ЦІагІа генараш чуэнара хІтайь республикански семинар-совещани хилар. Цига дакъа лоацаш бар колхозийи совхозийи кулгалхой, механизированни отрядий начальникаш, ихаш леладеча бригадий бригадираш.

Семинар-совещание доклад йир Нохч-ГІалгІай АССР юрта боахама министра С. А. Кириллова.

Укх шера 17,5 эзар гектара тІара чу а ийца Даьхенна 15 эзар тоннал кІезигагІа доацаш генараш діалала деза. Из кхоачашдургдолаш гІулакх а да. ХІана аьлча дика хьийкъад генараш. ЛоархІаме да хьувкъам юхе хІама ца юташ чуберзабар. Из болх йхе декал дукхагІа ха ца йоаш чакхбаккха а беза.

Опыто хьахьокх хьатта боарамал дукхагІа доададарах цхьайолча хана дукха генараш довш хилар. Из бахьан доташ хьатта тьаденнаьа дийнахьа доагІа гІулакх даь генараш пачхьалкхенна дІалулга вІаштІехьданкха деза.

Генаред совгІа цар чІагІаш кийнаш чуэцар доархІаме гІулакх хилара а боккха теркам тІабахийтар докладчико. ХІана аьлча, цІе тІех кийнех, хьатта генараш цІенданнул, доккъадевуз тІехьагІа кхедусаьох даьнкха витаминни хьоар кийтьяь гранулаш юхе хІама ца юташ юъ доахапа.

ХІарагІа 50 гектарал дукхагІа генараш кхоачаргдоацаш комбайнаш кийтъяьй укх шера республика боахамашка. Цу гІулакхо лаьрхІача тайпара пхе дийнахьа генараш чуэца вІаштІехьдоалийтарга хийцна. Цхьабакъда, хІанзул тІехьагІа кхы а хьажа беза боахачий специалисташ уж мел дика тоаяь, ца болх тІехьагІа генараш чуэца дотадича бергбоадаш.

Семинар-совещание дакъа доацаш хиннача Б. Н. Ленина цІерагІча колхоза механизатораша дІахьекхар генараш цІена чуэцара комбайнаш мишта вІаштІехьъяха еза, кхай тІара хьатта, цигара элеватораш йолча дІакхухьача хана генараш ца доадара фу де деза.

Х. МАГОМЕТОВ.

ПАРТЕ ВЕТЕРАНАШТА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Республика общественни вахаре хьинаре дакъа лацарах, къахьегамчоашта коммунистически кхетам луча беркате болх барах Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла:

Дидиченко Иван Петровича — 1931 шера деш КПСС члена, пенсионера.

Жарова Виктория Иосифовнана — 1931 шера деш КПСС члена, пенсионерьана.

Игнатов Петр Андреевича — 1931 шера деш КПСС члена, персональни пенсионера.

Котровский Иван Петровича — 1931 шера деш КПСС члена, пенсионера.

Криницкий Гаврил Семеновича — 1932 шера деш КПСС члена, пенсионера.

Ломакин Митрофан Ивановича — 1930 шера деш КПСС члена, пенсионера.

Михайлин Николай Андреевича — 1931 шера деш КПСС члена, пенсионера.

Мурдиев Ахмат Мурдиевича — 1931 шера деш КПСС члена, пенсионера.

Некрасова Анисья Семеновнана — 1932 шера деш КПСС члена, «Чечингнолазсбыт» яхача объединене базаа бахкхочуа.

Ниченко Тит Трофимовича — 1931 шера деш КПСС члена, пенсионера.

Петров Дмитрий Прокофьевича — 1931 шера деш КПСС члена, пенсионера.

Савелло Степан Васильевича — 1932 шера деш КПСС члена, пенсионера.

Славицкий Александр Григорьевича — 1932 шера деш КПСС члена, «Южкомплектмонтаж» яхача треста № 1 йолча монтажни управлене слесара.

Тузов Василий Афанасьевича — 1931 шера деш КПСС члена, пенсионера.

Тиленева Елена Алексеевнана — 1932 шера деш КПСС члена, пенсионерьана.

Фролов Василий Даниловича — 1932 шера деш КПСС члена, пенсионера.

Хасанов Ахмудин Матаевича — 1931 шера деш КПСС члена, пенсионера.

Шевдов Прокоп Александровича — 1932 шера деш КПСС члена, пенсионера.

Шестопалько Ольга Лаврентьевнана — 1931 шера деш КПСС члена, персональни пенсионерьана.

Ригузов Лука Антоновича — 1929 шера деш КПСС члена, пенсионера.

Коваленко Георгий Ефремовича — 1932 шера деш КПСС члена, персональни пенсионера.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИН.

г. Грозный
1982 шу, 2 сентябрь.

ЯШ. В. Д. БЕЛОВИЦКИНА, В. П. ИВАНОВАНА, Г. Н. ИСАКОВАНА, В. В. ШЕПЕЛЕВАНА, А. Х. ЭГИЕВНА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

[illegible]

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИН.

г. Грозный
1982 шу, 2 сентябрь.

КЕРДАЧА КХОАЧАМАШКА ДОЛХА НАЬКЪАШ

КПСС XXVI съезда решенеш йиза чанхъяхара тIагIертта къовсам лоаттабеча «Малгобекнефть» НГДУ мехкдаьттеи гази йоахача 1ха цхьоалагIча цеха болхлоша къаьстта дика къахьег укх юбилейни шера. Мехкдаьтта даккхара бархI бетта план тIехьхоачашъяьй. Паччахьаллкхей планал совгIа даьккхад 1770 тонн гаргга «Iаьржа дошув». Ер шу доладелча дена чанхъяьккхача 82 геолого-техническа мероприяте тIакхетийтад 3110 тонн мехкдаьтта.

Цхьабакъда, белгалдаккха дезаш да карагано-чокракски тIоанашка хьалуча мехкдаьтта коэффициент хьалха дIаяхача хана санна лоха хилар. Цу тIоанашка ховш ма хиллара дукха я хьа ви йоаккхаш йися углеводородни бийдал. Из цIенъяь цу тIоанашкара хьаьккхар да тхона хIанз укх сахьате хьалхашка латташ дола керттера декхар. Шоаш цунах горгIалургба аьнна хеташ а ба промысла мехкдаьттахой.

Из лоархIамеи бехктохамеи декхар толаме кхоачашдара бола керттера лостам ба карагано-чокракски тIоанашкара мехкдаьтта дахара йола керда скважинаш яхар. Ховш ма хиллара хьалха дIаяхача хана эксплуатационни скважинашка гIолла хьа на доаккхаш дисад цу зонера дукха мехкдаьтта. Кхыметтел дохи ца дени дися а мехкдаьтта тIоанаш да цу зоне. Цудухьа керда кIоарга йоллаш скважинаш а йоахаш из цIендаь хьадаккхар боккха лоархIам болаш да мехкдаьтта совдаккхара.

Укх тIеденача цхьан шерен ах шерен Малгобекски бурувдетташа бурув а техан ьаккхай 12 скважина, царех йиъ укх шера хьалхарча ялх бетта а йоаккхаш. Цар деррига денна мехкдаьтта 6316 совгIа тонн я, юкъера лаьрхIача хIара динахьен буси доаккхаш дола мехкдаьтта 20 тонн тIакхийттад. Цо доккха новкъостал ду лаьттан ченашкара доаккхаш дола мехкдаьтта кIезиг ца делийтара. «ЗIамигъяргаш» яха уж скважинаш керттерча даькъе яьхай мехкдаьттеи гази йоахачи шоллагIча бригаде. Цу бригадана керте латт йоккха опыт йола мастер М. Ф. Лященко. Лакхе юкъаш йола скважинаш карагерзаеча хьинаре дакъа лоьцар мехкдаьтта доахача операторашта Х. Г. Котикова, Л. С. Луценкос, В. Т. Гриченкос, В. А. Ильина, кхычар.

Промысел болх бе йолаелча дена духхьашха хиннa гIулакх да хьалха болх ца беш лаьтта тIехьIоарга скважинаш углеводородни бийдал а луш юха болх бе йолийтар. Цу бийдалца сероводород ул, цудухьа из дIакхийтта коммуникацеш йох, шутта ихераме я из укхаза болх беча нахa, гонахьарча моттигашта. Мехкдаьтти кIеж еттаи йолча скважина бийдал нутта хилар бахьан долаш «Малгобекнефть» НГДУ коллективо проект а оттаяь, хьалийр керда мехкдаьтта проводни, скважинера бийдал централльни трапни установке дIакхийта йиш хилийтар цу гIулакхо. Центральни трапни установин дIаоттае йийзар сероводород ушш йола бийдал хьайийъяра йола керда установка.

Из установка карагерзаеча а болх бе йолайолийтача а хьинаре къахьегарна белгалбьлар коммунист, мехкдаьтта доаха мастер И. И. Крихмаль керте латтача централльни трапни установки коллектив. Дукха ха йоацаш хиннача отчетно-хоржамашка партбюро секретарала а хоржаш боккха тешам болар цунах унхазарча коммунистий.

Вай юкъаш йола скважина карагерзаеча шоай хьинари ниси ца кхобеш къахьийгад коммунист, кхалсаг М. В. Торий керте латтача цхьоалагIча бригаде коллективо а. Интернациональни бригада я из. Укхаза цхьа долл санна барттайна къахьегаш ба эрсий, украинцаш, нохчий, гIалгIай гIалмакхой, кхыбараш. Балха тIа чIоагIа барт-цхьоагIо йолаш ба уж. Белгалбаьнна дика къахьегаш ба бригаде операторш Д. П. Демонец, А. П. Ерохин, М. Ю. Матиев М. М. Долон, коммунистка З. С. Ткалич, зимерщица, комсомолка Л. А. Лологнева, кхы дукха барш а.

Мехкдаьтта доахача цхьоалагIча бригаде цхьа моттиг нийслаш къахьегамеи производственни дисциплина тодхаяь. ДIадахача шера мехкдаьтта доахача промышленноста министерства бригадашта юкъе аьржача социалистически яхье котъяьнирех я из, укх шера хьалхарча ах шера «Грознефть» объединенеи структурни подразделенешта юкъе а призовой моттиг яьккхай цо. Цу бригада мастера М. Я. Торена цхьа санна дукхазза а тийнан «Малгобекнефть» НГДУ «ДикагIола мастер» яха сийлец цIи.

ТIехьIоарга сероводородни скважина карагерзыара балхаш дIахо деш я цхьоалагIча бригада коллектив. Цу скважине беча балха опыто тхо Iомаду, уж санна йола скважинаш кхы а йолаш я промысле.

ХIанз укх сахьате кхы цхьаькха а лоархIаме декхар кхоачашдеш я промысла коллектив. Из да тIоанашна юкъе дIа-хьа леларгIола цIи йоагара чогагIа карагано-чокракски тIоанашкара доаккхаш дола мехкдаьтта дукхагIа хулийталга. Аьттув а боалаш из метод юкъейоалийича чIоагIа пайдане гIулакх да из, цIендаь тIоанашкара мехкдаьтта хьа я къоасталуш. Цу кердача методагIа даьккхад Къулбаседа Вознесенскера I, III, IV карагано-чокракски тIоанашкара мехкдаьтта. Кердача хьисаве мехкдаьтта дахара чIоагIа пайдане гIулакх хиларах лаьця дукха масалаш доаладе цинн я. ХIанз укх сахьате карагано-чокракски тIай тIара доаккхаш дола мехкдаьтти 36,2 процентага мара кхачиц, хIаьта III, IV тIоанашкара мехкдаьтта даккхара коэффициент кхы а лохагIа я 25 процент гаргга мара ли из. ХIаьта керда метод юкъейоалийича цхьоалагIча тIаь чура доаккха мехкдаьтта 41 процентаген III, IV тIоанашкара доаккхаш дар 28 процентаген кхоачаргда. Керда метод чIоагIа пайдане хилар хьахьоиташ кхы цхьаькха а да. Локшача хана цIендаь хьедоахия тIоанашкара деррига мехкдаьтта, хIаьта вай хьалашка цхьан шин шера.

Керда метод юкъейоалалара хьакъоастаьвай кхоалагIа моттиг OBT-2 яха установи віашагIа а сала цунна отлаьна яра балхаш чакхдоалаш латт укхаза. Цу установко торо хулийтаргья тIоанашка юкъе дIа юха а лела цIи йоагас. Цу установкера балхаш холепособагIа деш да. Цо хьахьокх керттера дукъ кхоалагIча бригадина тIалатташ хилар. Шоашта хьалхашка латта декхараш цIена кхоачашдеш хиларна белгалбаьна ба оператор, коммунист К. А. Балиев, къона операторш Р. М. Джантемиров, А. Н. Олесянов, кхыбараш.

Цхьабакъда, цхьаннхи кхоачамбоацар а ца нийслуш тха болх шаьра дIабоза ала йиш яц. Нийслу халонаши къоастаде деза деннаш. Кхоачамболаш яц транспорт, лаьтта сиха техника, тоъаш яц материалаши оборудовании. Уж ерриге халонаш эша а еш, цхьайтталагIча пятилетка шоллагIча шера плани тIаьница декхараши толаме кхоачашдара хьинар кхо ца деш къахьегаш я тха промысла коллектив.

С. ТЕБОЕВ,
«Малгобекнефть» НГДУ мехкдаьттеи гази йоахача № 1 йолча цеха начальник.

ДВИГАТЕЛАШТА—«МАССАЗАРА» ДАЬТТА

Чухьа ала боагача двигателаши болх беш белгалара сахьаташ дьишачул тIехьагIа кантер чура даьтта Iо а лахийте кердадар чудотт. ХIаьта, масахьа санча доагораца сангаз дукха хуле, из операци iозза хьалхагIа е еза. Даьтта хувца хIана деза?

ГIулакх мишкал аьлча, цунах пайда эцийташ йола динолаш хана йIоахалла эшалу цун. Даьтта коачлу, оатхалашта дика тIадежаш, оатхалаш віашагIа хьекхалуча моттигашта юкъе сацаш. Из бахьан долаш сихагIа тишлу двигатель. ХIаьта двигатела чу деттача машиндаьтта вахар дIакхдулургдацар-теш?

«Специалисташта гучадаьннад, даьтта тIадижара ниэ керттерча даькъе цунцара присадка — химически вещество, нийсагIа аьлча, мел эша динахаш — ше лагIа кIезигагIа гIорадар, лакхача температурашта духьала оттадалар, оатхалашта корроли ца хилийтар, кхыраш — даьттаца хилийтар дуккха цунах тохаш йолча веществай бIарча комплекс цунна чухь йохар бахьан долаш мелхуш хилар. ХIаьта даьтта Iо ше ма барра «ункхцIена» а болаш бусаш ба. ТIаккха, нагахьа санна шиш боараме присадка юхаоттанича, даьтта чура хьадаха дезардаи, цудухьа хьалхагIа ше бах болх беш хургла из. Цхьабакъда, кхы тIа а присадкаш чуувттаяргa дIадоладо экономически гIойле кIезига йолаш хулийтар из.

Латвийски ССР Милгравеси порошалочни мехкдаьтта базерча Централльни лабораторе инженера А. Заликмана гIойлеагIа бола кхкъ хержаб даьттана «дарба» дарa. Эттара хьалха хьежав из даьтта мегаргдоацача хIана доал ха. Цунах мукъагIа, дIаоттадаь лоаттадечеи пайда эцачеи хана хий кхеташ хиннад. тIаккха присадка хьа а къаьсте кIайча вещества кепара бух а яхе, фильтра тIа юнаш хиннай, цун болх толха а беш.

ТIаккха хий — даьтта эгтора хьалхара моастагIа. Цунца беза къовсам лоаттабе а. Шитта гучадаьннад, машин тохаелча а присадка бухйодаш хилар. Массадолча Iоткъамашта дукхьала оттадургдола ниэ бала белар даьттана, фуннагIа-моллагIа хилча а даьттаца присадка сецалр дукха.

Цу Iоткъамашта дукхалара ниэ хинна а хиннаб оленинови кислота. Из 0,03—0,3 процент (боарамга хьежжа) даьттах тоха мара лелаш хиннадац присадка дIакъастаргйоацаш хилийтара. дол-че, даьттах пайда эцаш йоаккха ха йIаьхъяра.

(АПН).

Грозненски экспериментально-мебельни фабрика болхлоши, бригадаша шерра социалистически ихь йоаржаьш цхьайтталагIча пятилетка шоллагIча шера плани тIаьйна социалистически декхараши хапал хьалхи кхоачашдара. Цу яхье хьалхара моттиг дIа ца хецаш хьайоагIарех я Мудаев Апти Султанович керте латтача сборщикий бригади коллектив. Цхьаккха смена дIакхийтац цо шин норма 125—130 процент кхоачаш ца еш. Цу бригадерча сборщикашта юкъе эгтара динагIа лоархIачарех ба сборщикаш, коммунистически къахьегама ударникаш Осмаев Сайдулла Шамаевич, Агамерзоев Баудин Мудаевич, кхыбараш.

СУРТА ТIА: бригадир А. Мудаев, сборщикаш С. Осмоеви Б. Агамерзоеви.

И. ПЛИЕВА сурт.

Кхетама болх дIахо тоабеш

МАССАНЕГА КХОАЧА ГIУЛАКХ

Къахьегамхошта патриотически, интернациональни кхетам балара тIеххьарча хана дукхагIа теркам тIаухийт Сунженски района «Ассинский» совхозан партийни организаце СССР хьаяь 60 шу. Нохч-ГIалгIайчен автономе 60 шу, нохчийн гIалгIайн шоан лоIамагIа Россена юкъебахаь 200 шу дизар белгалдаккхара парткомо шин заседание юбилейна шера бергболча идейно-политически балха план чIоагIйир. Къаьстта белгалдаьккхад цу тIа къахьегамхошта патриотически интернациональни, атеистически кхетам лулга. Къоаста баьб [illegible] болх чакхбаккхара тIахьежам лоаттабергбола коммунисташ а.

ТIема шерашна советски наха бIаргадийта денал, майрал кхуиш нохIача тIеьвенна дIадоваийнар боккха лоархIам болаш да. Тха станица шIезига бац Сийлахь боккхача Даймехка тIем ца даьна лаьцараш. Шитта хьинаре къахьегаш хиннаб воашаш фашисташа бохабаь нохи юхаметтаоттабеча. ТIем тIа а къахьегаме а сийлеш гIулакхаш бIаргадейтачар аллей хьайиналаи тха станице.

Отт[illegible] [illegible]агIа клубе, дукха а наг віашаг а кхеташ, тIемеи къахьегамей ветеранашта хетайь сейремаш хул. Цар тематика а «Тхоша уж массала а дата боагIа», «Уж тхоца ба», кхыбараш. Хурфективни [illegible] носта даиьа лоацираиа [illegible] [illegible] паьха майралах [illegible], нохчий, гIалгIай [illegible] ле тайп-тайпара номараш [illegible].

[illegible]

Цу тайпара цIей хилча кхыметтел профсоюзни организаце викал а бIаргагац.

Йоахха я «Знание» общества совхозлахода юкххьанцара организаци 200 совгIа сат чувоагIа цу чу. Царех дукхагIбараш боахама специалисташ, кулгалхой ба. Парте хьалхашка оттадаьча декхарашка хьежжа дукхагIа инициатива а йолаш къахьегамхошта кхетам луча хьалха латта бевзараш уж ба. Цхьабакъда, из массаш шитта хилаш Цекови парторганизацешка август бетта хиннача отчетно-хоржамий собранешка лийцар къахьегамхошта коммунистически кхетам лулга эргадиьккха тоаде дезилга.

«Знание» общества членашка кIезига еш атеистически, интернациональни темаех йола лекцеш. Цийса вай бригадир е цеха начальник план кхоачашдолча ше воал, аьна кете. Паччахьалкхен заланеш кхоачашьеш санна хIара кулгалхочо тIадалла декхар да къахьегамхошта коммунистически кхетам лулга а.

Станице хIанз а віашгIехьдаьнхалий муцъа ха йолча хана натирхоша салоIнага. Укхаза совхоза администраци бехке я ала йиш яц. Цо шийна мотар дала цу гIулакха Iай. шийла йолча хана, [illegible] [illegible] диришонца дицца а [illegible] віашгIехьдаьннар [illegible] спортзале 60 [illegible] [illegible] а армолаш [illegible] лоархIамаш. Йоахха [illegible] [illegible] динагIа бола бераби, цхьана [illegible]. [illegible] дукха хуьиьдер [illegible] [illegible] [illegible] районга [illegible] лорадеш, [illegible]. ХIаьта [illegible] [illegible], кхы йола спорт [illegible].

[illegible]

К. КАГИЕВ

Грозненски художественни промыслаи объединенерча цехашта юкъе аьржача социалистически яхье укх шера хьалхалаттачарех цаI я барькъаш доахача цеха коллектив. БархI бетта план 117 процент совгIа кхоачашъяьй цо. Планал тIех арахийтай 77 эзар совгIа сома маьхa продукци.

Уж толамаш доахача дилазадакъа а лоацаш, хьинаре къахьегаш бола болхлой итташ ба цехе. Царех ба барзкъаш доахараш Шахабова Елизавета, Юнусова ПаьтIамат, кхыбараш. Юкъера лаьрхIача смении нормаш 115—120 процент кхоачашъю цар.

СУРТА ТIА (аьрдехьара аьттехьа) Е. Шахабова, П. Юнусова.

И. ПЛИЕВА сурт.

Тахан 170 шу дуз Бородински тIом хинна

БОРОДИНСКИ ТIОМ ДАГАБЕХА

Москвера Кутузовски проспект. Из гIар-тата доалла хIанзара магистраль кхоачалучча багIача гувна гаьна йоацаш дIаэтта латт со 170 шу хьалхагIа хинна событеш уйлашка йоалае гIерташ.

...1812 шера сентябре лира Бородински тIом чанхбаьнначул тIехьагIа Поклонни гув тIа сецай французски императора Наполеон Бонапарта штаб. Уккхазара дIахьийжав из городага. Дошув санна къегар кинаший боввьаш, урагIдаха латтар Кремла ненаш, Москва-хьарсамо шорттига Iокхухьар шийл хий. Города дIоагIаш а дахьаш Москови викалаш бахьарга хьежаш вар Наполеон. Хилахета хьинизнае: Москвас корта Iочубахийтабац гIаьрахошта хьалхашна...

Поклонни гувна аьрда оагIорахьа дIа-хьа лелараш теттара дукха болча магистрала юккъе хьалъэтта латт хIанз 1812 шерарча Даймехка тIем тIа яьккхача котален сийна егIа лакха Триумфальни арка.

1812 шера, из котало яьккха бIаь шу дулаш, эрсий халкъа къонахчали турпалаш хестасш йола «Бородински тIом» яха понорама язъяьй эрсий художника Франц Рубос. Из IалаьмгIе йоакка 115 метр йIаьхен 15 метр лакхен полотно Москве гойташ хиннай ялх шера, цул тIехьагIа Iо а яьккха зазаснике иллай холст — цу тайпара картина гойтара лаьрхIа здани хиланза аргдоацаш хиннай. Шитта юхаметтаоттае езаш хиннай цун цхьайола моттигаш а.

Фашистски Германеца хиннача тIемо новкъарле яьй реставрационни балхашта, цудухьа 1949 шера мара дIайолаенналц Паччахьалкхен Третьяковски галерей художникий бригада уж де. Бородински тIема 150 шу дузаш Кутузовски проспекте хьалъяьй купола хьисапера лаьрхIа йола Музея-панорама здани. Цунна хьалхашка памятник дегIад гIорваьннача эрсий полководца фельдмаршала Михаил Илларионович Кутузовна.

— 1962 шера 18 октябре хьаийллар «Бородински тIом» яха Музей-панорама. Цу хана дена цига хиннав 22 миллион совгIа сал, — хоам бу даьм Музей-панорама директор волаш хьадоагIача РСФСР культура заслуженни болхлочо оттийкерча инирал-майора Колосов Николай.

Вестибюлера йводни лале хьалтIаноал со. Цун экспозице кьахьонк 1812 шерара Даймехка гIема хьалхарча юкъагIара событеш. Цига хьокта оттадаьа цун бе бе эпизодаш гойташ дола картинаш.

1812 шера июне Росса территоре тIа гIолла чуйоладеннаб Наполеона бIу. ГIаьрхоша дIалаьцача Полоцкана юхе даь тIара гIом хьахьаккхаб «Полоцкана юхе тIехьара гIанкхуви эрсий ногварзейцаш а болаш болхача французски дош тIара етераш» яхаш Филипп Чирка полотно тIа. МоастагIа эша а ваь котало ккхар дукха шоай сиийош Iодехкача эрсий тIемахой турпалал гойт «Салтановкана юхе Раевски салташта карагIдаьнна деналле гIулакх» яхача Николай Самокиш картина. ТIема эпизодех цаI хьахьенхай Кривоногов Петра «Смоленска оборона» яхача картина тIа.

Зале гойташ да эрсий бIун главнокомандующе М. И. Кутузова а 1812 шерарча тIем тIа гIорбаьннача дуккхача кхыча доакъашхой а портреташ. Уккхаза хьокха оттадаьд цу ханашкара эрсий герб, тIема чухьедаш полнашка хинна байрахаш.

Рубо Франца — панорама автора хетаяь материалаш гутъяьй ГергIача оале. Укхаза да художника эгара хьалха яздаь балхаш, цун батальни полотнаш, акварелаш.

Музея экспозицена юкъе керттера моттиг дIалоац панорамо. Цо исторически бакъдаь хьоттаду 1812 шера 7 сентябре Москвера дIа бIаьнцел кIезига совгIча километре — «Бородино яхача юрта цистте хиннача тIема хьал.

Панорамах бIарг тохача майдан тIа хьаттIабаьннача эрителашта хьалхашка Бородински аре хьасллалу цу динахьа ше хиннача тайпара. Гаьнка юстара латт хьун бовд. ГоннахьагIамагIденна латт чуэцанаь диса ка бола платаш. ХIаьта нъаьна сиардача сийнача сигаленна кIал цIий Iоухийташ латар-тохар доалл шера аре дIалаьца. Французаша еш йола дорха атакаш эрсий салтий денала къонахчалла тIаIуттадур йох.

Флешаш — эрсий оборонительни чIоагIаленаш къуваш тIом ба беш. Инарала Багратиони командагIа болча эрсий салташа турпалаш санна духьала а этта юхаетт моастагIчун атакаш. Лергвола чов хиннай Багратиона. Цун салтий корзагIбаьнна хьовзарах пайда а ийса, моастагIчо дIалоах чIоагIаленаш... МоастагIчо массе оагIорахьара го баь йола инарала Раевско батарея тIом беш я.

...Гаьнна дIахьежача [illegible] я Наполеона командни пункт. Хехнаш тIа а ухаш хоам бу адьютанташа. тыле эрсий дошлой гучабаьннаб яхаш. Французаша дIалаьца Бородино яха юрт йоагаш латт. Горки яхача кертарча цIаташта юхе латт Кутузова командни пункт. Цу [illegible] а сахьата хузтаду цо тIема Сатийна ва Кутузов. Шийн салтий деналах бIубенна ва из...

ТIом чакхбалар хьалийтолац панорама тIа. Эрсий тамара денал цуьнна а хIаьа дохадергдоацаш доаго хьахьокх ца сурт.

Заключительни [illegible] [illegible] залe я Бородински тIом чакхбьанначул тIехьагIа тIема лелам гойташ йола материалаш. 8 сентябре сатоссаш Бородински позици йитав эрсий бIуво. ХIана аьлча керда резерваш [illegible] ца хилара, керда тIом дIаболабе йиш йолаш вацар Кутузов. Эрсий эскар МоскваагIахьа тIехьашна даьнна.

Фили яхача юртa ахархочун Фролова цIагIа Москвах хургдар дувцаш тIема кхеташе хиннай. Художника Кившенко Алексея полотно тIа хьахьенхай город йита лаьрхIача ханара исторически момент.

ДIахора событеш гойташ дукха картинаш да. Царех да моастагIчун къиза гIулакхаш гойташ дола «Москве ба французаш» яха йовзаш воацача художника полотно «Москвера пожар» яха Смирнов Александра картина.

Машар бе аьнна Наполеона еина предложени хьатIа ийцац Кутузова. ГIаьрахошта йола боаиг хилар Москвах. Продовольстви яцар. ХIара денна воагIа хулар французски эскарера дисциплина «Наполеон Москвера тIехьаьвна валар» яхача художника Ежи Коссака полотнос хьахьокх гIаьрахой эскара жIов дIадлар [illegible] бисар, хIалак хулача дIахачар дагадохийташ да долаьча Наполеона [illegible] шийлача, лоа уллача [illegible] гIолла болхача салтий бIарг ма кхоачча дIахьа гIинна мугIарч.

Французаш бохабеча [illegible] кха лакъа лаьцад гIа[illegible] тыле ахархоша віашагIтох[illegible] хиннача партизаниш [illegible] радаша Цар дохадера [illegible] тIехьашка йолхаьа моастагIчун колоннашта [illegible] тар. ХIаланийра [illegible] стан Кутузова штаб[illegible] хIане хоьмаш [illegible] [illegible] икницеца да эрсий [illegible] ний портреташ Царна [illegible] — ерригата Росс дIа [illegible] яхархой Кожина Вас[illegible] Куран Герасима.

Наполеона Россена тIах[illegible] ча хиннад 640 эзар бIахо[illegible] латта эскар. ХIаьта юха [illegible] къахьчараш хиннабац 80 [illegible] мара. 170 шу хьалха [illegible] мара кхы ка ца [illegible] дар дунена доал де [illegible] чо Москвана ль похад.

...ГIар-тата [illegible] [illegible] ковски улицагIа дIа[illegible] музее бIаргадайнарий [illegible] сш. Цигача [illegible] [illegible] таьнарча хана дена [illegible] хьадоагIа дешаш «Тур[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] кхиана гIаргаш.

Людмила ЧАКАН
(АПН)

МОСКВА. Музе — «Бородински тIом» яха понорама [illegible]. Аттехьа [illegible] [illegible] художника М. И. Кутузова оттадаь памятник.

В. СОБОЛЕВА сурт.
ТАСС фотохроника

ДIаде фу тоъаш дац

Кхачан программа [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Малгобекски района [illegible] [illegible] [illegible] 1984 [illegible] [illegible].

[illegible]

тIар 2000 тонн долаш пачхьалкхена 2220 тонн дIа а доала.

[illegible]

[illegible] [illegible] шоллагIчен [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible]

дIаоттадаьр а маьхха фу да. ХIаьта кIоаз а [illegible] а [illegible].

[illegible]

Цу совхозе санна хьат ва хьалхеду — «Ачалукх» яхача совхозе а. Цига 7,2 центнер мара ца яьккхаш йох хIара гектара тIара. ХIаьта паччахьалкхена 730 тонн мара дIа а деннадац. [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]. ХIаьта [illegible] 80—84 процентага [illegible] [illegible].

[illegible] гIа класс мара яц. Кхоалагіа дац Ахриева [illegible] «Луч» яхачеи совхозаша дIаоттадаь кIошан маьхха фу.

Хоаш дац малагIа укх [illegible] фу дIаде [illegible] 34 шу [illegible] [illegible] керттера [illegible].

Малгобекски район [illegible] ча хьалхарча укх гурахьа хьат дIадаьа план 3300 тонн [illegible] маьхха фу [illegible] [illegible] 2357,3 тонн мара дац. ХIаьта цох ахалел [illegible] [illegible] [illegible] дохийна а да.

Я. ПРИЕЧКОВА

ТАБАРАКА ДӀАДОЛАДАЬР НАХА ХЬАЛЛАЬЦАР

ОЧЕРК

Цу дийнахьа дукха нах гулбеннабар Надтеречни культура ЦӀен зале. Уккхаза, 1981 шера шоаш баьча балха итогаш еш бар «Надтеречни» совхоза комсаш лелаераш.

Зала сцена тӀа хьатӀабуал дезала подрядах къахьегаш хиина комсаш лелаераш. ДукхагӀбараш кхалнах ба. Цхьабараш дика ха яьнна а, вожаш къона а. Совхоза директора Шундулаев Ӏадзал - Хьамида кӀаране кулг а лоацаш, доккха баркал

оалаш дӀалу царна сберегательни книжкаш. ХӀаьта зале чу багӀараша тӀоараш а тохаш хестабора уж.

Совхоза къахьегамхоша дег тӀара лоциа баьккхар социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхача Юсупова Зулпайна. Цо хӀара гектара тӀара 148 центнер комсаш чуйицар. Из саннa толам района комсаш лелаераштa юкъе цхьаннена а хӀанзалца баккха мегадац. Цунна дӀаделар 6000 сов тӀа сом.

Сцена тӀа хьалйийхар дикка ха яьнна Ахмадова Табарак. Прожектораша лаькхача сердалонах гу цун Ӏаьржача керта юкъе тӀадаьнна кӀай чеш.

— Хьажал шо, вай Табарак къалуш ма ноагӀийл — цецваьнна, аьлар зале гулбеннараштa юкъе вагӀача цхьан саго. Из массе хана а санъердамe, безамe, кадев йолаш шоашта новзаш хиина даь царна Табарак хӀанза а къона хетар.

— Кхы цецвала хӀама дац из м, — аьнна хьакхайкар дехьа гӀандаш тӀа яьгӀа цхьа кхалсаг. — Цун йоӀ Тамара маьре а яха шийделал кхебеш ма яйй. ВоӀ Ихвоп эскаре гӀулакх деш ва. ХӀаьта, эламагӀа бола Ӏарбии Ӏийсай хӀанз кхуюш боагӀаш ма латтий.

Сиха йоза ха. Ше совхоза трактористагa Сагиипов Салманага маьре яха, селхан мо мара хетацар Табарака. Болх а аттагӀчарех мичаб. Дезза ча дийнахьа маьлха кӀал комсий бешамашка къахьетар ЦӀагӀа Ӏохания ягӀа нийо мича хиннаш. Цудухьа мишта яхар ца ховш сиха дӀаноза ха а.

ЧӀоагӀа безам хилар са зале гулбеннарий теркам къаьстта Табаракага тӀабахнита хӀана бар ха.

— Тха бовхаме гектарникий болам дӀаболабаьр Табарак яр, — аьлар сога тӀехьагӀа Шундулаев Ӏаддал - Хьамида

— Из аггара хьалха йоаелар дезала подрядах къахьега. 1980 шера дика хьокхамаш гойтар цо шийбалза тӀа. ХӀара гектара тӀара 130 центнер комсаш яьхар. Уккхаза ала доагӀа, цул хьалха дӀадахача шераца ийсбича из хьокхам шозаеи ахкзен дукхагӀа хиииилга. Масал а луш, Табаракас массанена дӀахайтар из культура дика Ӏунал деш лелаеш хилча, цо цецвоакхаш хьувкъам лулга.

1981 шера а толаме къахьиигар хьинар долча кхалсаго. Цун вӀаштӀехьдаьлар хӀара гектара тӀара 138 центнер комсаш чуаца. Цунга кьежна хилар совхозо цунна деннар а: хӀара бетта 120 сом аванс йӀдир а, кӀа, доакъар делар. Комсаш чуйиша яьлча Табаракана кхы тӀа делар 6000 сом. Цудухьа сцена тӀа яьлча безамe тӀа[illegible] из зале гулбеннараша.

ТӀаккха гектара дӀайоладар Табарак? Хоьш ма вий, 1979 шера «Надтеречни» совхоза гӀулакхаш гетари эсала лелаш хиннилга. Гуман хьалта овсаро кхайлыкха яр комсаш. Цул сомгӀа, 50 процентага дӀаихоачаш хиилзи а яр уж.

— Цу хана тха совхозе керда дир[illegible] Шу[illegible] ӀаддалХьамид хьожавар, — дуаш Табаракаг — Хьал агӀа а зелдар тасий цох комсаш кхеара товза специалист ва оалаш. Дика зеув ийм дургболаш тоаерзаь ваь комсий бешмаш, аьнна цо сайга аьлча, со тийшар керла венача директора.

Цхьабакъда, массане хилаш ишта яцар. ДукхагӀбараш ву хана Ӏешакар цо аьинича.

[illegible]

— Шо[illegible]

[illegible]

— Бакъда, из, дешар эггара халагӀа дар. Цул халагӀа дар энтузиастий оагӀув хьаллаца а, дӀадоладанча гӀулакхах теша безам болаш а дукха нах ца хилар.

Бакъда, Табарака оамал ишта яцар. Ӏуйранна са тоссаш хьа а йоагӀаш сайрийна боад къоклабелча мара чу а ца йодаш кӀирандийнахьа а, цӀенна долча деношка а шийберашцеи наггахьа маращеи еррига ха комсий плантацешка йоаккхар цо. Цунна а из санна къахьегаш боахкача кхыболча гектарникашта а гӀо деш шоашта могар дора совхоза механизатораша, кулгалхоша. Цхьайолча хана целаш бе а доахкаш комсашта юкъе болх беш бӀаргагора уж а.

Механизаторашеи гектарникашеи бӀаьсти хьайоалаше а дӀаболабир оасарцара къовсам. Гербицидаш техар. Цул тӀехьагӀа бӀоагӀий тоа а деш массанахьа аьшкасьрг техар. ТӀаккха комсаш хьалъехкача хана тӀагӀолла дӀа - хьа а озош йӀаьхииp цар гаьнаш. Из бахьан долаш гектарникий вӀаштӀехьдаьлар комсиш ийлха ца хилийта.

Комсаш ийлха хилара проблема шии нахьъаца дӀаяккха йиш я. Хьалхара никъ — керда гаьнаш дӀайоагӀар. ШоллагӀбар — комсий ткъовронгаш ишта йӀаьхъар ТӀаккха, хӀана тӀайицар гектарникаша шоллагӀбола никъ? Нагахьа санна керда гаьнаш дӀаегӀача, цар хьунакъам баларга 4—5 шера хьежа везар, хӀаьта йолаш йолча комсий гаьнаш дӀанийсйича цу шерре а хьувкъам чуоца торо яр. ХалагӀа-м да комсий гаьнаш шпалера тӀера Ӏоахен юха хьалъехкен, уж Ӏаш лаьтта кӀалйохка. ХӀаьта а Табаракеи цун новкъостийи из шоллагӀа бола никъ тӀайицар, хӀана аьлча белам бар шоай къахьегамах хьахулар цу шерре а бӀаргаго. ЧӀоагӀа лоархӀаме дар шоаех ца тешараштa масал гойтар а.

Ишта, 1979 шера ахкан юкъе Ахмадова Табарана бешага хьажа аха баьлар юртара нах. Цецбаьлар уж, цӀена а йолаш дика тӀаьнна комсаш бӀаргайча. ХӀаьти, гурахьа Табарака дезала хӀара гектара тӀара 63 центнер комсаш чуйицача дукхача наха дӀаелар совхоза комсаш лелаяра балха тӀа дӀаэцар дехар деш заявленеш. Цхьаькха цхьа хӀама а дир уж раьза болаш Табаракас даьккха ахча — хӀара бетта юкъера хьайицача 340 сом.

Къаьстта беркате хилар 1980 шу. Цу шера дика Ӏуйил даьча хӀара гектара тӀара 130 центнер чуера ХӀаьта бетта эца алапи юкъера лаьрхӀача 500 сомага дӀакхачар.

— Сенна ухаргда вай, дезал а ков а дӀанхувсаш, кхыча моттиге дукха ахчаш даха, из уккхаза хьаданкха йиш хилча? — яхаш къамаьл диаьлар хӀанзалца кхычахьа «дӀаьха сомаш» дахa дӀанха юртара нах. Из конкхи котало яр! 1981 шера совхозе къахьега дукха нах сайцар

ХӀанз совхоза еррига комсаш ши-ший да волаш я. Цар йоакхо еш ийзю из культура, лаккха хьувкъамаш доах.

1981 шера совхозe къаьна комсаш тӀайолаш 258 гектар мара йисаяцар. Бакъда, цу бешамашнара совхозо хьагул а яь пачхьалкхена дӀаелар 2044 тонн комсаш. Уж 1977 шера совхозе хиинача ерригача 670 гектара тӀара чуйицачул кхоза дукхагӀа яр

Партен правительствая бовхa мах бир Табарана къахьегама. 1981 шера цунна елар «За трудовую доблесть» яха медаль, «ИтталагӀча пятилетан ударник» яха знак. ХӀаьта укх шера из харжир Надтеречни юрта Совета халкъа депутатега.

Мишта чакхданкха лаархӀид Ӏа юбилении шу? — аьнии аз шиита дийца хатта [illegible] Табарака аьлар

— ХӀара гектара тӀара 150 центнер комсаш чуаца дага и со

[illegible]

ЧӀоагӀа лоарахӀамея вай дахен гӀулакх хиина дӀакхетар Табарана дӀадоладар ХӀана [illegible]

[illegible]

В. ИРЕМИСТЕР.

Историех хьокхадалар

Дукха ха яр тха, № 27 йолча Назранерча ГПТУ дешархой Серго Орджоникидзе цӀерагӀа йолча Мужечарча мусее а гӀорйолаш. Эса чӀоже экскурсе баха белам болаш лела Юххера а шийдешархой эггара йолча № 5 йолча группа производственни дешара мастера М. А. Озлоевай хьинарах, училища дирексе новкъостал а деш, автобус а яьккха тхо экскурсе дахар. Хьуна юкъе гӀолла тхо кхесталаьча, тхога урхешин мухалеши дахийтача наькъо тхо лоамия юртa Галашка кхойчадир. Юртара хьалъера дахийа массехк минута яллале тхо Мужеча кхаьчар

Юрта йисте доахнача кашамашта йисте дагӀар хола хьаль цхьа чурт. Цу тӀа язлаьлар: «Хьанса Майрбе Исал» Группа - тӀайиллача кулгалхочо дешархошта дийцар Серго Орджоникидзе цӀерагӀа йола музей цу Исала коа йиллалга, сийлахьвоккхача баьчча Ленина вайта хиина из сий лола хьаша цо шийцӀагӀа чуйицалга, цунна къамаьл де цун нраз хиинилга

Юххера а тхо мусее дӀакхаьчар. Доккхача коа кхоцӀа холори. ЦӀеношта хьалхишка йоккха сомий беш яр. Цхьан цӀен хьалхашка лаккхача постамента тӀа хола яь Орджоникидзе бюст латтар. Тхона дукьала ера музея Ӏилман болхло Балаева Махьмада Лемха. Тха белам бар сихагӀа мусея экспонаташка хьайка. Тхоай беламе фусамнана хьалха а яйита тхо мусее дӀачудаьлар. Балаевас дӀадоладир Орджоникидзес вахарах лаьца дола шийдуцар. Тхона бӀаргайра хола яь шола вӀаштӀарлаьча цӀеной макет: цу цӀагӀа ваь хиннав Г. К. Орджоникидзе. Тхона гу цун дакн наьнен сурташ, из деша ваьгӀача школа сурт, гимназисташтa юкъе вагӀаш даьккха цун сурт. Сакъердамен хозен дуви Лемкас

1918-ча шера ВЦИКа социамах Кавказе Советий Ӏаьдал чӀоагӀде вайт Орджоникидзе. Цу хана дика говзал йола революционер хиннав из. Тхона гу цунца Советий Ӏаьдал доакхаш а чӀоагӀдеш а хиинача новкъостий П. Ф. Гикало, С. М. Кирова, А. Шерипова, ГӀ. Ахриева, Н. Анисимова, Ю. Албогачиева, А.-Г. Гойгова, Б. Калмыкова, ишта кхыбарий сурташ

Цхьан саьи чу Мочкъий-Юртара помещик хиинача Уварова цӀен макет латт. Цу цӀен балкона тӀара Советий Ӏаьдала цӀерагӀа къамаьл лаьл Орджоникидзе. Керлача цӀагӀа тхо дӀачудаьлча тхона гу фельдшер йолча Г. К. Орджоникидзе лелаяь хиина хирургически инструменташ. Пенаца хьалъулл Долакха-Юрта тӀом беш дакъа лоаташ хиинача Долгиева Кхоале пальто, ГӀ. Ахриева хӀамаш. Дукха сурташ, экспонаташ Кизгих яьча витрина чу латт Г. К. Орджоникидзена г. Ленинграда болхлоша совгӀата сина шаькъа леладу набори сахьати Цу цӀен тӀехьарча зале тхона гу Орджоникидзе дакъа а лоацаш Ма-

гӀалбике эггара хьалха ехна хиннача нефтепромыслай макет.

Цу музея хӀара зало хьахьокх цу алии шерашка мишта чӀоагӀлора Ленина кхайкабиь къамашта юкъера машар Тхона гу гуржаща Орджоникидзеца, ГӀегӀаьор еца: эрсашца: Кировцеи Анисимовцеи, черсашца, хӀирацица, дагестанцашца вай эламигача къамо нанас баьча везжараща санна вошал лелалар, мишта хало яьккхай кортамукъале, мишта чӀоагӀлаьл вай мехка Советий Ӏаьдал.

Цу коа шуя йисте дагӀа цхьаьнха цӀагӀ. Гьанарча шерашка цу цӀагӀа соцаш хиннав из сийдола хьаша. Цу чурча маьнге тӀа йаб лай, истола тӀа болх баьб. Пенаца хьалъулл вай мехкахоша цун совгӀата сиpа хиина ферта. Подиара тӀа дуккхала ваьгӀа хила веза из шийхьамсарча фусамдаьца Хакиев Майрбе Исапаца — цун къонгаша, Махьмада, ИбрихӀима, Ӏус мана гӀулакх а деш.

ТӀеххьарча зале тхона гу вай мехка бӀашерений историн Ленаца хьалъулл бола тах яь тӀемахочун кочкольчуга, цинт шлем, Ӏад, тур, ишта кхыбола тӀема гӀирс. Элэмигача цӀалга чу тхона гу къаьнарча Ӏаьдалах гӀирс а бувхаш хьаваь фусамлагам тьеккьаш Ӏаг беш воалл из. Цу чу пенах дош вача сурто хьахьокх гӀалгӀай шоай лоӀамах Россех дӀакхетара исторически момент Истола гонахьа эрсий къаман вика-лаш-эпсарий багӀа, царна гонахьа вай къаман викалаш латт, царех цхьанне кулгйоаув ца я хоиш, яде дезача шийцӀелг тоӀабьб, вож кулг лоамишнахьа дӀалахийтад дув буаш санна: уж лоамаш гонахьа латта лоаман нахи сийдолча вешийна — эрсий къаманна эшаш дола гӀоновкъостал де массала а кийча ба, яхаш санна КизгакӀала чӀоагӀлаь цу исторически акта хьакъехьа дола кхыдола документаш а доахк. Шоай лоӀамах Россех дӀакхетара документа кулгаш яздаьча вай къаман викалий тайпан цӀераш а тӀайолаш.

Музея Ӏилман болхлочо Балаева Махьмада Лемкас сакъердамен хозен дийцача дувцаро цу мусее даькхача массехк сахьата тхона юха а дагабоxийтар большевика-ленинца Г. К. Орджоникидзе вахара сийдола никъ, вай къаман бӀашерений историн кхыйола исторически информаци. Музея залашка тха дешархоша зоне дийшар С. И. Озиева Серго Орджоникидзена хетаяьча «Лоаман лаьча» яхача поэма тӀара доакъош.

Ишта чаккхъяьлар оахи СССР 60 шу дизаран, вай республика автономе 60 шу дизаран, нохчийн гӀалгӀайн шоай лоӀамах Россена юкъебаха 200 шу дизаран хеталь из экскурси. Дуккхача хана дии ца луш тха дегашка дахаргда из ди.

І. ОЗИЕВ,
№ 27 йолча Назранерча ГПТУ хьехархо.

МАСАЛ ГОЙТ

Надтеречни района «Гвардейский» совхозе дика вовзаш а наха сии деш а ва Эльмурзаеи Ӏаьпа. Ткъаь шиъ шу хьалха совхозе балха а веча трактора тӀа хайнав из. Цу хана совхозе кӀезига яр трактораш, хӀаьта хиинараш а къаьнача марх яр. Цудухьа атто дацар цар тӀа болх бе а.

ХӀана совхоза хьайбашта доакъар ийчдеш ва Эльмурзаев. Из санна хьинар айдеша къахьегаш ба кхы дукха механизатораш а.

— ХӀаьта массарел а къахьегама овсаро лаьхагӀа йолаш болх бу Ӏаьпас, — йоах доккхал а деш совхоза профсоюзни комитета председателя Герзханова Зурас

Механизаторашта ишта къахьегарах планагӀа кийчъе йоагӀар 2000 тонн йолаш 7000 тонн сенаж кийчъяьй. ХӀаьта йоӀ — 1800 тонн, ча — 1400 тонн. Кхы тӀа 6800 тонн хьамийех кийчъяь [illegible] кӀоагӀаша чу а еллай цар

Шоавотз[illegible]

«Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни завода цхьагӀа цеха дика йоагӀа дӀаш лаккха производственни хьокхамаш гойташ йола Шавиров Руслан Якубович керте латта электромонтажний бригада. [illegible] процент тӀехдовчачьо баргатӀайнача коллектива шоай гӀонийн аиданеш. [illegible]

Шаина [illegible] Ӏаьдала [illegible]

[illegible] Р. Шавирова

СУРТА ТӀА: Р. Шавиров

[illegible]

Доазол дехьара

ГДР. Укх сурта тӀа — Фридрихродерча (Эрфурт округ) Август Бебела цӀерагӀача салаӀара цӀен, пар гӀатаза немецки профсоюзий Объединене 665 адраницех цхьанне. ХӀанзара хьалхара ладаи [illegible] миллион таргга республика граждански салоӀаш хургба укх шера профсоюзни путевкаех хоачеча моттигашка, лоаманка, форлавистошка яача мехкарча курорташка

АДН —ТАСС сурт.

Диабет эшадергда

Доглаха мегаргдолаш да, укх таргтарча итт шера сахарни цамагар хургхиларах хоам бе а, хӀаьта XX-гӀа бӀашере чакхйоалаш боккъонца цуна дарба де а медикаш Ӏомалургхиларга.

Ишта я Копенгагена юххерча Нильс Стеенсена цӀерагӀча госпитале хиинача дунен халкъашта юкъерча Ӏилмахой симпозиуме аь кертера выводаш диабетаца лоаттабеча къовсама проблемашта хеталь яр конференци. Алхха цхьан Дане 25 эзар кагий нах ба цу лазарах цамогаш болаш

— Гучадаьнна л, — йоах симпозиума председателя Нильс Стеенсена цӀерагӀча госпитала керттерча лоро Кристиан Биндера. — Ӏобеише а диабет яха лазар долаш цхьабола нах хиниилга. Цхьабакъда, лазар дегӀалара моллагӀча арахьарча фактора, масала вируса воздействи па хилча аргьяц. Нагахьа санна арахьара толчок енналле дӀайолазу инсулин йоаккхаш йола шийклеткаш организмата йохаяйташ, ше шийна чӀоагӀлуш йола процесс. Конференце дакъа лоацаш мел хиннарашта хетачох, генни инженере новкъосталца вӀаштӀехьдаргда цу тайпара клеткаш лораергйола методикеи техникеи хьае. Из вӀаштӀехьлоале укх итт шера йиш хургья диабета эффективни профилактика е.

Берий лораша дийцар, инсулин хьаеш йола клеткаш цхьан тайпарча хьайбаех хьа а йоахаш кхыча тайпарча хьайбашта чуяттае дукхьаш-ха дика аьттув баьна хилар. Цицхолга клеткаш дика дӀалетай кролиний организмах, хӀаьта дӀахо а шоай гормональни функцеш яхоачашъеш а я.

— Из толам тхоай балар га тхо хьежа дукха ха яр, — йоах Кристиан Биндера. — ХӀана тешшаме доглаха йиш йолаш да инсулин йоаккхаш йола хьайбай клеткаш наха чуотталра операцеш 2000-ча [illegible]

ДУНЕ ЦХЬАН КӀИРАГӀА

МАШАР ЛОРАВАР — ЮКЪАРА ГӀУЛАКХ

Халкъа вӀалла дицлургдоацаш дага латташ да 50 итт миллион саг ийна бола шоллагӀа дунен тӀом болабенна трагически ди — 1939 шера 1 сентябрь. Из ди белгалду хӀана дунен халкъашта юкъера машара ди санна. Халкъаша дагалувц цу тӀем тӀа боабьраш, шоай оал аню тӀема кийчо яра дукъала.

43 шу хьалха адамленна тӀаттача Ӏазапо латадохийт империализмо кийчдеш дола тӀемаш массе хана оапашца къайлакхухьаш хилар. Дуненна доал дара йола шийзуламе планаш Гитлера къайлакхухьар «большевизма кхерама» хьакъехьарча оапашца. Кердача варнантагӀа бола оапаш ларде латташ ба тӀема кийчо совае шийга хилийтара, гераш Ӏоаделга сихдара Вашингтоно тахан лаьца никъ а. Океанал дехьа цаӀ шоллагӀча тӀехьа кийчъеш я «ограниченни», «затяжной», «победоносный» оалача ядерни тӀема авантюристически доктринаш. Из деррига «советски кхерама» хьакъехьа лоацар дувцарца къайлакхухь.

КӀайча цӀагӀа ца кхетадеш хила йиш яц, ядерни тӀема кхерамах нах лорабелга боккха лоархӀам бола адамлен юкъара деххар хиина ца Ӏеш, адамле дийна йолаш йисара дош а долга ца ховш вай планета тӀара хьаькъал дола цхьа саг коравоагӀаргвоацилга. Гуш да, из кхета а деш, президент Рейган тӀеххьарча хана каст-каста машар безар санна ше хьахьокха гӀерташ хилар. Цо цкъа аьннад, кхыметтел, машар лорабара марша керте отта а кийча хургвар ше, нагахьа санна из лорабара цо новкъостал дой.

Цхьабакъда, цун дешаш гӀулакхашца ийслуш дац. Цунна, масала, тешал ду ВӀашагӀкхийттача Штаташта «Советски Союзаца бӀаьхбаь ядерни тӀом бара потенциало Ӏалашьяра, «цу тӀем тӀа котало яккхара» тӀаерлаь стратегически план кийчъелга президента указанегӀа Пентагоно чакхдаьккхад аьнна оалча хоамо

Оборона министра Уайнбергера массехк ди хьалха американски журналисташта еннача интервью тӀа дӀеккхил а деш дийцад Пентагона еррига мероприятеш ядерни [illegible] СССР-ал [illegible] совле хилийтарах США нa аьттув йолча хьалхача [illegible] чаьхоаьккхаран тӀаерлаь я. [illegible] Цо яхачох США ядерни горонаш «тӀом мел латтача эшаршa Советски Союза цу тайпарча хьоахамсa тӀех йила еза».

Отта а доагӀаш цӀи хаттар: сенах тешa воагӀа — США президента «машар [illegible]» дешаех е цун кердача еррига [illegible] кхераме йолча авантюристически доктринах? Ядерни тӀем тӀа котало [illegible] йиш яц яхаш конгрессе Уайнбергера [illegible] чох е цу тайпарча тӀем тӀа котало [illegible] ӀалашдараЙола американски ядерни потенциал хьалла [illegible] яхаш цо дахьа къамаьлех?

[illegible] хетадала доагӀа Вашингтона гоалхиудоерча. Шоу стиглагӀа арӀанара политически спектакль лоацаш гӀертагга, цхьайола номераш тӀема дукхаларча болаша юкъе дахьа [illegible] хӀаьта ноаш [illegible] Советски Союза вӀалла кхойл [illegible]

нача социалистически содружествана. Цу дерригнешта вӀалла тара доацар, эггара хьалха воинственни заявленеш а йолаш, республикански парте аьттехьара ткъами тӀема-промышленни комплекси санна долча США чӀоагӀлача низашта лаьрхӀа да.

Цхьабакъда, вашингтонски «ловзараш» сон кхераме да, дош ца хетташ леладу голливудски гӀулакхаш санна уж тесса дита йиш йоацаш. БӀоьхбаь ядерни тӀом лоаттабареи цига котало лаккхареи планаш кийчъеш рейгановски администраци цхьадола дӀайха кортош американски вахарах дош ца хийтта ца Ӏеш шоай маниакальни глобальни амбицеш бахьан долаш еррига адамле ахка ахийта а кийча да.

Дукхха дукхагӀа болча нахи харцахьа лоархӀ из дуламе никъ. Къаьста хоаш да ядерни бӀашера пачхьалкхенашта е пачхьалкхений группашта юкъерча цхьаькха вӀашдухьленашта, общественни строй, вахара хьисапа е идеологе цхьаькха башхалонашта, укх минутерча цхьаькха хьашта могаргдац овлангара дола, деррига[illegible] халкъа юкъара дола хилапза ларгдоацар — машар лорабелга, ядерни тӀом ца хулийтилга дӀакъовла ООН Генеральни Ассамблеи гераш дӀалахара йолча шоллагӀча лаьрххӀача сессега Л. И. Брежнева лхьийтача послане тӀа хьоахань йола из уйла хьаллоац планета хӀанзени кхоанени хам беш мел бараша.

Машара гӀулакха оагӀонгахьа — Советски Союзеи кхыча социалистически мехкийи деррига низ Дунен тӀарча гӀулакхий лелама Ӏалаьмате йоккха воздействи ю КПСС араьярча ленински политико. Парте XXVI съезде тӀаница 80-ча шерашта йола машара программа тӀа[illegible] кхоачаш а еш Советски Союзо дунен халкъашта юкъерча арене дӀахайкаю йоккхийча масштабегӀа йола идеяши конструктивни инициативаши. Уж тӀаерзаь я гераш дӀадахара, массане юкъара машари халкъий кхерамалеи чӀоагӀъяра проблемаш хьадда къоастаяра

Дунен халкъашта юкъерча вахара йоккха фактор хиина дӀаэттаб цун баржарга дилача ше санна кхы ца хилла антивоенни, антиядерни болам. Цун шерра общественни социальни база я, керда оамалаш, болха тайптайпара формаш а йоккхия тӀема дукъалара демонстрацеш хиннай укх аьхки США, ФРГ, Англе, Франце, Итале, Японе, дукхаьлa хьа[illegible] мехкашка. Шорре чоржа чаккхъялар «машара марш 82».

ТӀема дукъаларча къовсама [illegible] дунен [illegible] юкъера машара[illegible] доаккхаш [illegible] гӀехьарча къовсамхоша [illegible] а ду шоай мутӀахьа [illegible] Профсоюзий [illegible] дерригдунен конгресса [illegible] укх шера 1 сентябре эггара хьалха дӀахайкадаьккхад ишта машара тӀехьарча профсоюзий гӀулакхий [illegible] ди а. Белхалой класс, профсоюзий вӀаштӀехкийтa къахьегамхой тӀема дукъаларча боламa хьалхарча мутӀарашка ба. Цар байрахаш тӀа яздa: «ДӀадоккха еррига планета тӀара ядерни герзь», «Герз дӀадаккха, машар хилийтаӀа».

[illegible] ДУКЬАЛА КЪАЙЛАТТА ВАЬ КЕРДА КАРТ

США оборона министр Уайнбергер Гаргарча Малхбоале наха хиинав. [illegible] наха аравалачул массехк ди хьалха из вӀашагӀкхийттар Вашингтоне Израиля оборона министраца Шаронаца. [illegible]

яьиихача хьах дукхагӀа дола даькъа Ливана доиихача картаца юхе яьккхар министраца, хӀаьта цул тӀехьагӀа къаьсттача цӀагӀа чубахар шоай эггара гаргарагӀа бола гӀончаш а шоашна кхыметтел боацаш. Цу дерригне уйла йича, дукхьал цига вӀашагӀкхийттача геттара чӀоагӀа къайле йолча хьале вӀашин дага баьнлаб уж Уайнбергера Гаргарча Малхбоале бача ньысха цхьадолча гӀулакхий хьакъехьа. Мичча беса дале а, вӀашагӀкхетар чакхдаьинача тӀехьагӀа Шарона чӀоагӀа раьза а волаш аьнад Уайнбергерца дийцад ше Израиле цо ергйолча визита программа хьакъехьа.

Американски а израильски а оагӀонаша шоашта мел могар дир Уайнбергера Тель-Авиве дергдолча къамаьлех боккъонца бакъдар къайла-лоаттаде гӀерташ. Общественни мнения гучахьа дезинформаци е гӀерташ гӀулакх а оттадии. Цудухьа дӀахайкадир Уайнбергера масси Гаргарча Малхбоалерча хьала хьакъехьара сведенеш гулъярах латташ я аьнна. Цу деша хьакъехьа «Таймс» яхача лондонски газете Ӏеттар еш санна белгалдаьккхад шигарча хьалах дола бакъдараш массанена а хеза да аьнна.

Бакъ ма дий, израильски оккупантий 100 эзар саг чуйоагӀаш дола эскар Ливане хилар массанена а ховш долга. Цига я 1 300 израильски танкаш, 1 300 бронетранспортераш, 13 000 автомашинаш. Ливане гулбаь ба Израиля артиллере, авиаце, флота, ядерни низ. Цунца цхьана Ливан шийлоӀаме а цаӀ [illegible]ла пачхьалкхе а хилара бола реальни кхерам хьахинаб. ТӀехь - тӀехьагӀа чӀоагӀагӀа хьагучадолаза латт Ливан екъа гӀерташ леладу гӀулакхаш.

Гуш да дукхьал цу хьакъехьа дувцаш Шароаи Уайнбергери хиина хилар Ливана крупномасштабни карта гӀолла укхаза [illegible]ча хана. Из къамаьл Израиле дӀахо дихьад. Шаронa ма аллари цига Ливан [illegible] кхераме чӀоагӀьяреи тӀема низ чӀоагӀбареи дешаш. Ишта дийцад американски израильски цхьана леладу гӀулакхаш дӀахо шерг[illegible] тӀа де дезараш а. ЧӀоагӀа теркам тӀабахийтаб кэмп-давидска никъ, къизагӀа хулийтага шии чуйоацам болча хӀаьта керттера дарех дедерхӀар Гаргарча [illegible] ерча израильски [illegible] политикаш [illegible] хӀаьтъюсаргьяр [illegible] Израиля Ӏотсъам бола [illegible] Ӏоаьа кердача [illegible]

Вашингтонски [illegible] гаргарчемалхбоалера [illegible] чакхйоалаш бола эзар — Каир, «Нью - Йорк таймс» яхача газете ма аллара, «Израиле яь ямат дӀашийсьяраъ лаьрхӀа я. Цхьабакъда, аьхкам хилар кхерам болаш латта Гаргарча Малхбоалерча проблемаш дӀашийсьяра Вашингтоно вӀалла къамаьл а дий ВӀашагӀкхийтта Штаташ хьалха а санна бӀарча а йолаш а израильски агрессора оагӀонгахьа я.

Цхьабакъда, Гаргарча Малхбоалера событеш тешӀаахкара деррига а лелаю хьакъехьах цун чоалханга йола проблемаш къоастаелга, царна хьашт долаш йола оагӀонаш цу дакъе [illegible] хьа [illegible] мара [illegible] — Палестина халкъан Организаце а чуйоацаш йолча деррига оагӀонаш цхьанна мара [illegible] долаш хӀама дацалга. Дукхьал цу тайпарча никъа тӀехьа а Гаргарча Малхбоалера денца хьакъехьа дунен халкъашта юкъера конференци гулъяра йола предложение бена Советски Союзо.

Г. ШИШКИН
[illegible]

КОЛЛЕКТИВА СИЙ — КЪАХЬЕГАМЦА

Хӏара дийнахьа дукха нах боагӀа «Книготорга» чуйоагӀача № 11 йолча книжкаш дохкача тика чу. Цоьшта эшаш дола технически, политически, художественни литература яа. Цкха яц цу тика коллектив, вееригаш а кхо дохкархо мара вац цу чу болх беш, бакъда, чувоача сагага Ӏимерза, тӏера хиларпа белгала ва царех хӏаравар.

Цу зӏамигача коллектива кулгалдеш я Уварова Валентина Григорьевна. Тахьа шиъ шу да цо «Книготорга» чуйоагӀача тайп-тайпарча тикашка болх бу.

— Валентина Григорьевна, ахаш дувц дохкархочо Ахильгова Лидас, — дохкархочун говзала кӀоаргалоашна кхаьча, цунгара дукха дӏадаар Ӏомадe йиш йола сага я. — Сона а сона болх беча къолча йола Куринова Людайна а дукха довзийтад цо книжкашца я нахаца а болх бар.

Наггахьа бутт дӏабахабац № 14 йолча книжкаш дохкача тика коллективо шийн бетта план кхочаш а тӀехкховчаш е на сш. ХӀана ца коллектив къахьегаш я «Книготорга» чуйоагӀача № 22 йолча книжкаш дохкача тикаца яхье а яьнна, цу яхье дайн хьалхе долаш хьайоагӀа ца.

Дукха ха йоаллаш «Книготорга» тикашта юкъе яьрхача яхьа тӏог йича Уварова кулгалдеча коллективо кхоадагӀа моттиг яьнкар, цунца дувзаденна доладархошта сийлен грамотеи ахчан премии. Хӏаьта укх шера бархӏ бетта план цар юкъера даьрхӏача кхоачашйир 102 процент.

Духхьал тика чу болх беш наха дика гӏулакх дарал совгӏа тика коллектив кост-каста наьха хьашташ кхоачашде дагахьа яхе хул тайп-тайпарча предприятешна, организацешка. Масала, укх тӏехьарча хана уж бахa хиннаб В. И. Ленина цӏерагӏча культура Дворена, Нохч-ГӀалгӀай чурча гӀулакхий министерства, кепайоалош Цӏенна болхлошка дохка книжкаш яйна.

Цул совгӀа, цу тика чуйоагӀаш я «Красный молот» заводе болх беш йола книжкаш дохка халхьа тика а.

Ер шу белгала да вай мехкарча хӏара сага, хӏара коллектива СССР, Нохч-ГӀалгӀайчен юбилейшна дувзаденна. Шийн къахьегама совгӀаташна лакъаяха гӏерт цу делача юбилейшта № 14 йолча тика коллектив а. Чубаьнхача наха тӀехдика гӀулакх а деш шера план 25 декабре кхоачашъе дерхӀ цо.

С. АРЧАКОВ.

СУРТА ТӀА: (аьрдехьара аьттехьа) № 14 йолча книжкаш дохкача тика дохкархо Ахильгова Лидаи тика заведующи Уварова Валентина Григорьевнаи.

И. ПЛИЕВА сурт.

НАХ БЕЗАШ, УЖ ЛОРАБЕШ

— Руслан нах хьайна ца безе милице балха ма гӀолахь, — аьлар подразделене командира А. Н. Дашкова. Милице форма бокъо лац хьона нахаца къиза хила, уж ца дархӀа. Аьнн из бродяга е къу вале а ях хьона, — тӀатехар цо къамаьл чакхдоалаш. Царех обществана пайдане а хургболаш нах бе хьажа дехкарийла да вай.

Итт шу совгӀа ха я уж дешаш Даурбекова Беслана Руслана хеза Цхьабакъда, хӀанз а диценнадац цунна юний командира даь хьехар. Нах безаш, харцахьча наькъа тӀа ваьнар тоалургхилараx тешаш хилараx совгӀа милице болхлой командира Ӏомабора сабар денал долаш хила.

Цун денал долга, шийн вахара кхерам тӀа а тувсаш, наха из оарцагӀийнна, хьийла зуламхо цо лаьца дукха моттигаш я.

Милице болхло валац оттадаь сахьаташ а даьха балхара дӀавахача. Из массаза посте ва. Дукхаза а нийсъеннад Руслана бийса юкъелхача хана гӀетта оарцагӀвала везаш йола моттигаш. Цкъа хьоашалгӀа а бaхa кӀаьоагӀар из. Машина дузьала а яьнха. Машин соцае яхаш даггара кулгаш лестадеш цхьа вокха саг вар. Из хиввавар Старопромысловски района «Улыбка» яхача кафе хьаьхо. Цо йоахар кафе корагӀа къуй чубаьннаб. ГобаьккхатӀа а ваха, къуй чубаьннача корагӀа чуваьлар Руслан а. Ниче гӀолла Ӏовалавенча гӀоп йолча помещене чу къайлаьккхаш цхьа саг бӀаргавайра цунна. Шорттига ниӀ хьа а йийлла, ше арахьа а сеца, тӀайийна плаш Ӏо а яьнкха дӀачухьенхар цо. Хьенчаьннар милице болхло ва мотташ ше ма воагӀаш урс а тохеш тӀайхоссабелар зуламхо. Цхьабакъда, укхаза гӀалат ваьлар из. БӀарга кӀайкъам тохалехьа самбо прием а яь лаьтта уллаш вар зуламхо. Цул тӀа нийӀара чу а елла шоллагӀа вар даха вахар Руслан. ГӀулакх гуттаьхьа дукхада отта везаш эттар. Бе доккха урс доаллаш, эхь дайна зьувза къуй гера а доацаш, саррахья саргӀа воавьна милице [illegible] Кот малагӀа аьрг[illegible] цу [illegible] Руслана дагадехар командира оалаш хинна дешаш «МоастагӀа [illegible] сих [illegible] ШоллагӀа аьтта беьлар зӀамигача сага. [illegible] хьа кладехьа кафе чуваьнна «хьаьша» гора оттар. Эггара хадагӀа дар милице болалоша корагӀа ара а баьха уж отделене дӀабигача. Из а шоалгӀевдаьлар цун. Отделене начальнар хул цхьа моллагӀа мегӀаран [illegible] а беш. Дукхаза ха [illegible] лехаш бола бениха [illegible] бола.

Укхаза белгалдаьккха деза къуй цо лийца моттиг-цун участок, е кхыметтел район а йоацилга Р. Б. Даурбекова участок я «Грознефтянал» яхача станцена гонахьа яда улицаш: Маяковски, Гагарина, Титова, Николаева, кхыдраш. ВорхӀ эзар гаргга саг вах укхаза. Царех хӀаране сатем укахцӀено лораю цо. Участкови инспектора шийн участка бахача нахах дукхагӀбараш бовза аьлча хари хургдац, цхьабакъда, Руслан цу вовзаш цхьаькха а ков дале тамаш я. Цийн участке бахачарех дукхагӀбараш минахьа балха ба хов цун.

Дукха нах вӀашагӀкхеташ участок я Руслана лораер. Укхаза ба машинийн, трамвайни, автобусни, троллейбусни остановкаш, гаьна йоацаш я автостанцеш. Бийсана болх йисте а баьнна, нах чубоагӀача хана цийн дежурство йистелйина дале а, нах транспорта тӀахуушача кӀамуллача хила гӀорт из. Цу тайпарча моттигашка ду дукхагӀдола зуламаш а. Цкъа шотта нийслелар Руслана.

БӀаргалийча дерригга а бхетадир инспекторо. Курорте шийна дарба де ваха араваьнна саг кертах хӀама теха Ӏо а вила, вайха хиннавар цо. Шотта участкови инспектор фийла хилар бахьан долаш кӀалхара валавлар зуламхо.

Дукха да Р. Б. Даурбекова гучадаьха къоалаш, ца хулийташ юхатеха зуламаш. Соахка милице болхлошта юкъе лаьржа хиннача социалистически яхье республика дикагӀвола участкови инспектор лаьрхӀав цох. Цу шера Ульяновске хиннача СССР МВД дикагӀболча болхлой Еррисоюзни совещане дакъа лоацаш хиннав из. Милице къонача болхлочоа дукха а хьайна хӀама долаш совещани яр из. Укхаза шоай балха опыт йовлийташ бар Москвера, Ленинградера, Киевера, кхыча йоакхача городашкара дикагӀбола участкови инспекторaш. Царна юкъе дикагӀчарех цаӀ а лаьрхӀа. СССР чурча гӀулакхий министра цӀерагӀа именной сахьат делир Руслана.

ЦСУ дешара - производственни комбината ВЛКСМ комитето хьоахаваь 1072 шера милице мугӀарера балха вена Р. Б. Даурбеков. ХӀанз лейтенант ва. Милице болх дукха безаш волча зӀамигача сага, НГӀАССР МВД хьожаваь Астраханска милице школа йистеьнвахай.

Дукха да цун найоадела начальника, НГӀАССР чурча гӀулакхий министра тайнна совгӀаташ. Из ва милице отличник.

М. В. ЦИЦКИЕВ

СУРТА ТӀА: милице лейтенант Р. Б. Даурбеков.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

Культболхлой хьехамча

Ялх шу гаргга ха я Гайтукаев Саид Ахмадович Грозненча культура-сердалон училище хьехархочун болх беш хьаволгӀа. Цига балха воагӀаш культура-сердалон учрежденешка болх баь, дикка опыт йолаш вар педагог.

Культура балхаща бувзабенна шийн хьалхара гӀа боакх Саид Ахмадовича 1961 шера Ведана райони культура Цӏен художественни кулгалхо волаш балха варца. Бакъда, дукха ха ялалехьа цо кхетаду юкъера образовани хилар, художественни самодеятельносте дакъа лоацаш хинна хилар художественни кулгалхо хила кхоачам боацаш долга, болх дика дӀабахьа безам бале дӀахо деша дезалга. Цунна дувзаденна из деша вода Москверча паччахьалкхен культура института культура-сердалон балха факультете. Институт заочно дешаш чакхъяьккха йийзар зӀамигача сага. ХӀана аьлча, шоллагӀча курсе волаш из эскаре гӀулакх де вахарах. Ала деза эскаре гӀулакх деш волаш Саид кхаь шера тӀема дакъа клуба кулгалдеш хинна хилар.

Эскарера цӀавеча из балха воагӀа халкъа кхоллама республиканска Цӏен драматически искусствах вола методист волаш.

— Методиста болх, — яхаш дувц Гайтукаева, — сона безабенна бале а хӀаьта а са уйла дукхагӀа практически балхаца яр.

ТӀехьагӀо цун болх бебийлар Ленинградерча, Ростоверча клуби учрежденешка. Цига вай мехка йоккхача культурни централшка Ӏомайир цо культболхлочун бакъонца йола говзал. Къаьстта а йицлургйоацаш я Саида Ленинграде болх беш ше яьккха ха. Цига цо болх бу кхаь шера М. Горьке цӀерагӀча йоккхача культура Двореца политмассови сектора заведующи волаш. Ховш ма хиллара Ленинград шийн революционни, тӀема, къахьегама дикача традицешца цӀи хеза ца Ӏеш, йовзаш я культура-сердалон балха карагӀдийннача дукхача дикача гӀулакхашца. ХӀаьта дукха дикадар карагӀдоал цига болх беш хиннача вай мехкахочоа а. ДукхагӀча даькъе царех я болхлоех болча дукккхача нахага салаӀийтарча тӀаерзаь мероприятеш. Саид Ахмадовича боккхача сакъердамца дувц ше оттаьча сценарех дукккхача нахо дакъа лоаца сакъердар в цӀейи а чоагӀа чакхдувлар. Царех да «Эрсий Ӏа накъадаккхар», «Илле цӀейн», «Цера тӀара Ӏуйренаш», кхыдараш.

1975 шера С. А. Гайтукаев юха цӀавоагӀа Нохч-ГӀалгӀайче, юхьанца цо болх бу МагӀалбикорча городской культура Цӏен директор волаш, цул тӀехьагӀа райисполкома культура отдела заведующи волаш.

ХӀаьта цхьа шу доаллаше а из балха хьожаву культура-сердалон республиканска училища клуби дисциплинаш хьехаш вола хьехархо волаш.

Цун педагогически балхах-м дукха яле йиш яр, бакъда, са дувна безам ба цун балха айса кертера лоархӀачох. Аьхка дешара програмка дӀадехар хьийхаӀац из шийн дешархошта. Цун хӀара лекци толаь я йоккха говзал йолча культболхлой а шийн а къахьегама вахарера масалаш юкъехувларца. Цул совгӀа из ва дешара а производственни практика а база тӀа чакхйоахача дукхача мероприятей организатор. Сакъердамс хул из ше дӀахьош вар а волаш хулаш йола «Живи, мехкарий!», «Живи, кӀантий!» яха мероприятеш, устни журналаш, салаӀара сайренаш.

Даим гӀо ду Гайтукаева Нохч-ГӀалгӀай культура министерстве болх беча культболхой квалификаци лакхъеча курсашка ладувгӀараштa.

Дукха хӀича карагӀдоал хьаде хов Саида, дика халха воалл, сценарии болх бовл, халхар оттаде хов, кхыдараш. Цун хӀара заняти дешархошта культура-сердалон учреждений балха дукха кердадар довзийташ хул.

Т. БОГАТЫРЕВ.

№ 17 йола «Агитатора блокнот»

Кепатеха араьяннай КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома пропаганда агитаци отдела «Агитатора блокнот» яхача журнала аргӀанара 17 гӀа номер. Цо хьаеллалу «Къахьегамца коммунистически гӀулакх хургдолаш хьалхе тӀехье» яхача передовой статьяца.

«Деза деноши» яхача рубрикана кӀал кепатехай вай республика хьун боахама министра заместителя Д. Юрчука «Республика баьцара боахам» яха хьун болхлой Денна хетаь статья.

Журнала номер тӀа я НГӀАССР просвещене министра С. Мовтаева язъяь «КъаргӀаьнна чу тӀа ца соцаш» яха статья.

Партаралла Ӏилман болх лоро В. Дериглазовас «Подпольи баьтза» яхача корреспонденце тӀа дувц Б. К. Лоовайцке гӀулакхех.

Беседий тема лаьрхӀа агитаторашта могаш «Дешхараш тӀехьа доацаш бокъонаш яр» яха статья. Цу тӀа дувц цхьаболча наха, общества цоашта мел деш долча дикаех лаьда а эшаш, цо вӀадехараш теркал ца дарах. Цхьаза вайна дала бахаш хул хайра алпи ца доагӀ а, ког хийдна бахаш бола нах вайна юкъе зӀана а нийслгошш баькъна сагото боадаш. Къаьнега беама бовцаш нахаш йоьаш дуцарчество делаейн йола нах. Вай вахара уж метарпоаш, йишмехахьара зӀамаш геттара чӀоагӀа зариэкаь доарьӀаш къамаьл дер КПСС XXVI съезда трибунера.

Журнала гаргӀош тӀа мадарра дувн укх денненна кепатеха арадаьнначи социалистически яхье даькъа лоаралучо справочникал, цу тӀа да журнал дешарашна даьча хаттараштa дувн дола жоп[illegible].

Редактор **Т. А. ТЕБОЕВ.**

«Вайнах» — Лейпцигерча ярмарке

Укх деношка «Вайнах» яха Нохч-ГӀалгӀай паччахьалкхен халхара ансамбль яхай Германска Демократическа Республике. Цо довзийтаргба шийн кхоллам, вайнехьа халхараш 5 сентябрьгара 11 сентябрьга кхачалца город Лейпциге хургйолча дунен халкъашта юкъерча ярмарке.

Цу коллектива юкъе а болаш цига бахаб вай республика заслуженни артисташ Демельханова Марем, Хулаев Майрбек, Нохч-ГӀалгӀайчен халкъа артистка Петисова Галина, кхыбараш. Цига гойтаргйолча «Вайнаха» программа юкъедоагӀа Кавказа халкъий тайп-тайпара халхараш.

Белгалдаькха деза, Лейпцигерча ярмарка культурни программе дакъа лаца СССР халкъа артист Эсамбаев Махьмуд вийха хилар.

Р. АЛИМОВ.

РЕСПУБЛИКА ЗӀАМИГА ХЬАЬШИЙ

Чакхъьннай ахкая ха, бакъда, дуккхача хана дищ ца луш дегашка дахаргда укх шерара ахка Мурманска областерча Ловозерски района берий бешарча зӀамигчарна. Цар салоӀаш дӀалихьар шоай ахка вай республикерча Урус-Мартановски района № 7 йолча юкъерча школе. Хопи ма хиллара аттa дац школе даха ха ялайза долча берашка бӀаргалакха, царна мел дезар Ӏалашде, цхьаькха ъхоачамбоапар доацаш царга салаӀийта. Бераш цӀадахад, бакъда, цар Нохч-ГӀалгӀайче яьккха ха дика дӀайийхьа хилара тешал деш да депгара-деша школа цӀерагӀа Ловозерски района берии беша заведующи йолча Жигун Тамара Ивановнас. Берий дзьи поаноша дӀайха баркал оалаш кхухьийташ дола каьхаташ.

Шоай берашка дика чоьжарах баркал оал цар Урус-Мартанерча № 7 йолча юкъерча школа директора А. М. Муциевна, «Госкомсельхозтехника» объединене управляющена М. Д. Салаховна, школа столове болхлошта, кхычарна.

Т. ЧАГАЕВА.

Болгаре бахаб

Чакхдаьннад ахка, чакхдаьннад студентий гӀишлонхой отрядий балха. Бакъда, дукхахча хана дищ ца луш дег чу дахарда гӀишлонхой отрядий доакъашхоша укх шерара ахка. ХӀаи цар дахьа балхий [illegible] Ахки республика [illegible] хамашка къахьегаш хиннача гӀишлонхоя отрядашта юкъе хьинара къахьегарна белгал баьннача студенташа [illegible] сиий ах махках [illegible] тешках Болгаре [illegible] бахаб. Хьаьта [illegible] ха [illegible] а [illegible]. Царна юкъе ца компьютеров техникума дешархой Л. Урсуиова, Л. Омарова химико-технологически техникума дешархой Ш. Висаитова механизаци [illegible] техникума дешархо С. Заседина, медицински училища дешархой Л. Гутиева, И. Оздамирова, кхыбараш.

Цо тӏ гаргга ха йоаккхаргья цар Болгаре, довзаргда цу мехках дахаш дукха керданаш, хоза моттигаш, культура.

С. ЧАКОВ.

Баьцовгӏай лаьттан кӏалхара коллекци

СССР а [illegible] ча а тайп-тайпарча районашкара гулдаь бӀаьш сорта долча кӀаи фу лаьттаду Ленинграде [illegible] минус 196 градус температура йолча растениеводства Еррисоюзни Ӏилма-таллама института (ВИР) лаьттан кӀалхара комбинатера. Цига — воаша ялт долча дорайца — да рожь, [illegible], картола, таматий, паргий фу — дерригача а баьцовгӀай юкъ эзар гаргга тайпа фу.

ВИР а кхыча [illegible] ка бӀаррама температура а йолаш делаю баьцовгӀай 200 эзар гаргга образец. Цунна юкъе — 20 эзар кӀаи образец, 12 эзар — ... таьш, паргаш, 30 эзар [illegible] кӀаьи сорго, дуга, пичарш, 11 эзар — Ӏаннан, балаш, аьнбаш, переикпи цитрусаш праш.

ВИР-а [illegible] — вай мехкарча [illegible] шера дайха эзлш [illegible] [illegible] а [illegible] фу бахалаш шира хьадаьлл тайп тайпарча культурий [illegible] ца ах [illegible] совгӀа керда сортани гибридаши хӀоьта царех эзар гаргга дароаш СССР йоалбахами дукхача районашка практически пайда лоаш да.

ВИР а дӀаяха дувц 80 мехкарча шийна гаргла йолча учрежденешка материалаш, Ӏилман шифарчаш, сбораш [illegible].

Нешила ШКОЛЬСКАЯ.
АПН корреспондент

РАДИО

7 СЕНТЯБРЬ

6.10 — Хьалхадаьлча опыт массанена а «Шаленски совхоза специалисташ балха».

7.15 — «Грозненский рабочий». «Комсомольское племя» газетий обзор.

7.25 — «Сердало» газета обзор.

7.30 — Передачий программа (эрсий меттала).

7.35 — Передачий программа (гӀалгӀай меттала).

8.25 — «Автоинспектора балхех» (гӀалгӀай меттала).

8.35 — «[illegible] ашерашь халхараш» (гӀалгӀай меттала).

9.15 — «ЛаьттагӀа чоеш карлдераш доалначаш» (нохчий меттала).

11.15 — «Хьега тӀаьзз». Кхьаьтай обзор (эрсий меттала).

11.40 — «Къона заманах» Радиовыпуск (гӀалгӀай меттала).

14.00 — Передачий программа. Хаоттамах [illegible] (эрсий меттала).

16.00 — «Ищестонанана балха эффективностьа». [illegible] (нохчий меттала).

16.15 — «Кхачоч программан [illegible] балхана Ӏалманн», беседа (эрсий [illegible]).

[illegible] — «[illegible] баьхча [illegible] лаьрхӀа концерт» ([illegible] меттала).

18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).

18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).

18.20 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала).

18.30 — Хоамаш.

УКВ

18.00 — Шамсий. «Доттагӏий алхаш». Музыкально - литературная композиция.

18.57 — Халкъа [illegible].

19.40 — [illegible] даьне наьха.

8 СЕНТЯБРЬ

6.10 — «Сценден къонеча клашнаш». Корреспонденции (нохч. мет.).

6.30 — Передачий программа (эрсий мет.).

6.55 — Передачий программа (гӀалгӀ. мет.).

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.

7.25 — «Ленинан некъ» газета обзор.

8.30 — Зайнаб, Ялиеваш, [illegible].

[illegible] — [illegible] берех лаьрхӀа. «[illegible]» класса [illegible] мет.).

11.30 — «Микрофонша Грозна [illegible]». Радиовыпуск (эрсий мет.).

11.45 — Лирически эшарш (гӀал. мет.).

14.00 — Передачий программа. [illegible] болх хоам ([illegible] мет.).

14.20 — «Халкъа контроль» [illegible] (гӀал. мет.).

18.20 — «Вахара хьехо» [illegible] (эрсий мет.).

18.10 — Реклама.

18.45 — СССР 60 шу [illegible] «Социа[illegible]» [illegible] «[illegible] дезадар» (эрсий мет.).

19.00 — Керда хоамаш (эрсий мет.).

19.10 — Керда хоамаш (нохч. мет.).

19.25 — Керда хоамаш (гӀал. мет.).

19.30 — Хоамаш.

УКВ

18.00 — С. Сейфулин. «Халк цхьа». Радиоспектакль.

18.35 — «Дон Сопадьяновна кхеттшта шоаш». Концерт.

19.20 — «Къилара [illegible]». А. [illegible] повесть [illegible].

19.34 — Халкъа музыкантех [illegible].

[illegible]

ТЕЛЕВИДЕНИ

7 СЕНТЯБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Хаъ».

8.45 — «ДӀадоих дувцоий пространство».

9.05 — «ТӀоми машарий». Художественни фильм «Андрей Болконский» яха 1-ра сери.

10.45 — «Кердадараш».

11.30 — «Кердадараш».

14.50 — «Бразилие гӀолла». [illegible] документальни фильм.

15.10 — Дубна яхача городa берий хорови коллективa выступлени.

15.45 — П. Нарузай поэзи.

16.15 — Эвономика яхе беш хила еза «Нефтехимики» яхача тӀанца болча бовзийтаа. Передача даьккха лоац Социалистически Къахьегама Турпал, РСФСР Лаккхьарча Совета депутата, Ленина ордена ден «Нижнекамскнефтехима» производственни объединене генеральни директора Н. В. Лемаева.

17.00 — Боржоми яхача города халхарачи ансамбла концерт (Грузински ССР).

17.20 — «Къоначар адресаш».

18.20 — Монументальни пропаганда яра Ленински план.

19.00 — Доиш да доазол дехьарна дӀадорашта.

19.25 — «ТӀоми машарий». Художественни фильм. «Наташа Ростова» яха 2-гӀа сери.

21.00 — «Хаъ».

21.35 — Йӏгача атлетика йола Европа чемпионат. Гредера передача.

22.35 — «[illegible] тӀа».

22.50 — «Пачи яха РСФСР халкъа артиста Г. Васильева. Фильм концерт.

II ПРОГРАММА

8.00 — Ӏуйранара гимнастика.

8.20 — «Йолчаӏениччара къастар». Ӏилман популярни фильм.

8.35 — 9.45 — Природоведени. 2 класс.

8.55 — «Веники». Ӏилман-популярни фильм.

9.15 — 12.30 — Французски мотт.

10.05, 11.20 — ПТУ дешархошта. Эстетически хьехам балар.

10.35, 11.50 — Ботаника. 5 класс.

10.55 — «Музыкальни гоъ». Ӏилман-популярни фильм.

11.15 — Техника цӀарацӀура лоархӀаш йола передача.

12.10 — Зараи — хьехархочуна «Игора полках дола хоши» эрсий литературех 6 класс.

12.40 — «Къарашкара новоселаш». Ӏилман-популярни фильм.

13.30 — «Довзийта зьона [illegible] вона».

14.20 — «А. Н. Островски» [illegible]. 1-ра передача.

15.30 — «Кердадараш».

17.00 — «Театрах дола хоши». Ӏилман-популярни фильм.

17.55 — «Дунен халкъашта юкъера обозрени» (нохчий меттала).

18.10 — «Нохч-ГӀалгӀайче гӀолла».

18.30 — «Уззадоала [illegible]».

19.00 — Футболах йола СССР чемпионат. «Спартак» — «Нефтчи». Центральни стадионера трансляци. Перерыве 19.45 — «Бийса [illegible] шу, берашь».

20.45 — Халкъа [illegible].

21.00 — «Хаъ».

21.35 — «Братушка». Художественни фильм.

8 СЕНТЯБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Хаъ».

8.45 — «Кинопанораьмара клуб».

9.45 — «ТӀоми машарий». Художественни фильм. 2 сери. «Наташа Ростова».

11.15 — «Кердадараш».

14.40 — «Кердадараш».

14.50 — «38-гӀа параллель». Телевизионни документальни фильм.

15.45 — Корейски Халкъа - Демократически Республика артистий концерт.

16.05 — [illegible].

16.30 — УССР «Запорожец» [illegible] ансамбла [illegible].

17.20 — «Саг — лаьтта да вае».

18.30 — «Хӏара сурта тӏа — [illegible]».

18.45 — «[illegible] тӀа».

19.05 — Хьаргтейшача дезадеш.

19.40 — «ТӀоми машарий». Художественни фильм. 3- сери. «1812 шу».

21.00 — «Хаъ».

21.35 — «Руде [illegible]» яхача газета приз [illegible] хоккей [illegible] дунен халкъашта юкъера турнир. Чехословакера передача.

23.15 — «Тахан дунен тӀа».

II ПРОГРАММА

8.00 — Ӏуйранара гимнастика.

8.25 — «Деза лаьтта». Ӏилман-популярни фильм.

8.55 — Астрономи 10 класс.

9.05 — 13.00 — Немций мотт. Ӏомаду 2-гӀа шу.

10.05 — ПТУ [illegible]. Истори. СССР хьалхар.

10.35 — 11.40 — Географи. 7 класс.

11.05 — «Шелка, зайi [illegible]».

12.10 — Истори. 5 класс.

12.40 — Природоведени. 4 класс.

13.30 — А. Н. Островске вахар [illegible] передача.

14.30 — СССР 60 шу [illegible]. «Бӏаьшера кийса йола [illegible]».

15.20 — «Кердадараш».

17.00 — «Хургдар дагалаьца». Документальни фильм.

17.30 — Урус-Мартана района къахьегама — [illegible].

18.00 — «Тамаш йола [illegible]».

18.15 — «Пассажиро [illegible]» дувцар. [illegible] фильм.

[illegible] — «Нохч-ГӀалгӀайче [illegible]».

18.40 — «[illegible] дӀахьехка[illegible]».

19.00 — Футболах йола СССР чемпионат. «Динамо» (Минск) — ЦСКА. Перерыве 19.45 — «Бийса [illegible]».

20.45 — «[illegible]». Документальни фильма премьера.

[illegible] — «Хаъ».

[illegible] — «[illegible]». Художественни фильм.

Хоттам

Тахан республике гӀолаш Грозне хургйоацаш мархаш а йолаш, йочах а йолаш, малхбузехьара сельхьа 0—5 метр секунде мух а хьехаш хила фецара, температура республике 22 — 27, Грозне 25 — 27 градус. Ӏоахал йоза хила тарл.

Кхана хургйоацаш мархаш а йолаш, йочах а йолаш, [illegible] сельхьа 2 — 7 метр сугӀа мух а хьехаш хила фецара, температура 11 — 16, дийнахьа 20 — 25 градус. [illegible] хила тарл.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 364007, г. Грозный, Маяковски, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-83-07; оттахьавеча секретара — 0-24-00, [illegible] тӀана вахара — 0-24-04, промышленностеи транспортеи — 0-24-01; юрта боахама — 0-24-00, культура — 0-24-03, письмаш — 0-24-07; корректорско — [illegible].

НАШ АДРЕС: 364007, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-83-07; ответственного секретаря — 0-24-00, отдела партийной жизни — 0-24-04; промышленности и транспорта — 0-24-01; сельского хозяйства — 0-24-00, культуры 0-24-03, писем — 0-24-07, корректорская — [illegible].

Газет арайувла шинарен, еран, шоаттен деношка

[illegible] «Грозненски рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. [illegible]